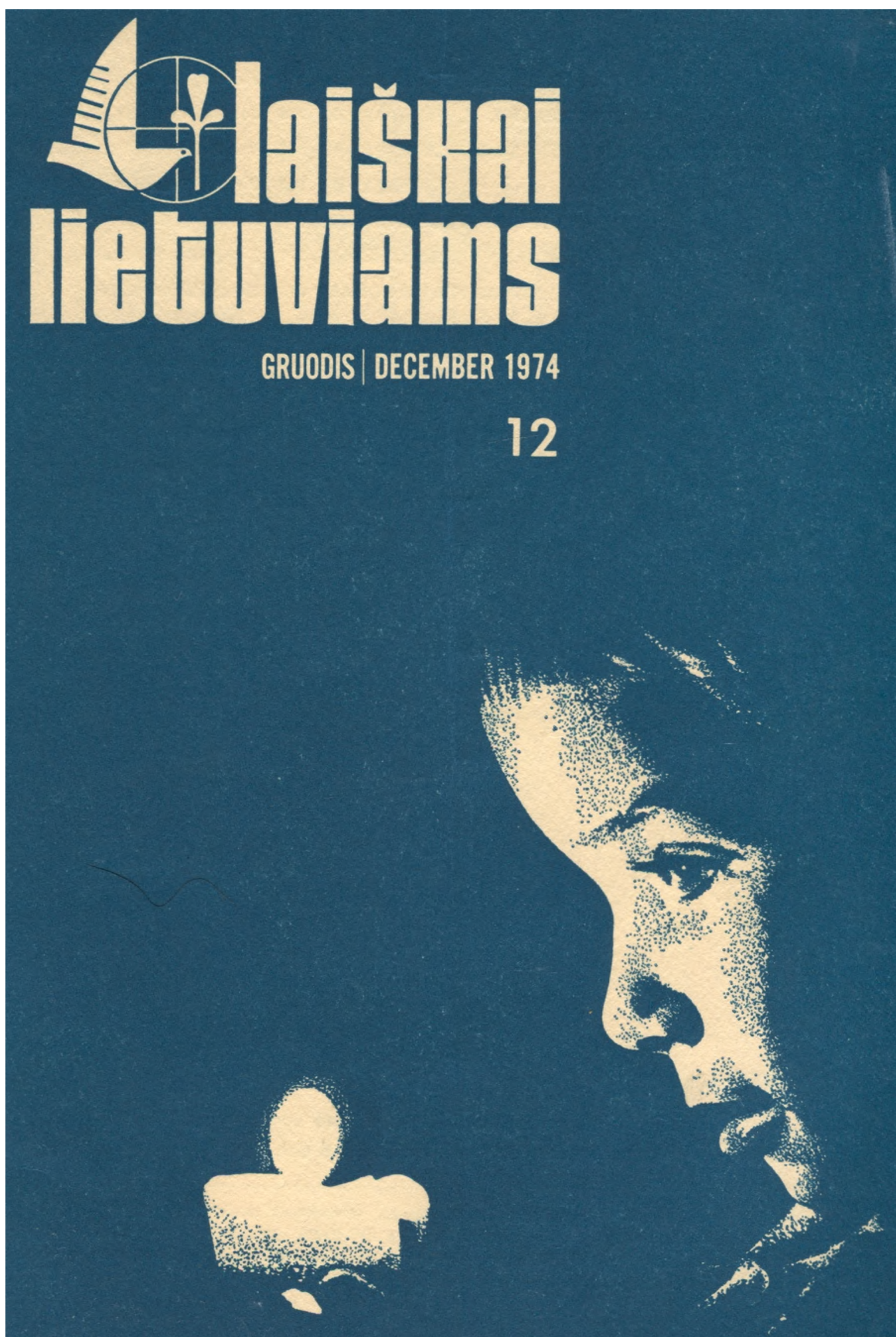

laiškai lietuviams

GRUODIS | DECEMBER 1974

12

ŠVIESOS IR DŽIAUGSMO ŠVENTĖ	363 Juozas Vaišnys, S.J.
KARDINOLAS J. H. NEWMANAS	364 Juozas Venckus, S.J.
JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE (XXII)	366 Br. Krištanavičius, S.J.
SENATVĖ	373 Juozas Venckus, S.J.
RELIGINĖS PROŠVAISTĖS	374 Juozas Prunskis
EILĖRAŠČIAI	377 Danguolė Sadūnaitė
DVASINIAI NUODAI	378 Zenta Tenisonaitė
ŠEIMOS LYDERIO PROBLEMA	380 A. Augustinavičiūtė
KALBA	384 Juozas Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	387 Danutė Bindokienė
TRUMPAI	389 Juozas Prunskis
FILMAI	391 Juozas Prunskis
1974 M. TURINYS	394

D ě m e s i o !

Labai pabrangus popieriui ir paštui, nuo 1975 m. pradžios "Laiškų Lietuviams" metinę prenumeratą pakeliame iki 6 dol.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1974 / GRUODIS - DECEMBER / VOL. XXV, NO.

VARPAI VISŲ BAŽNYČIŲ
IR ŽVAKĖS ANT ALTORIŲ,
GIESMĖ IR LIEPSNOS LIEJAS
DANGUN GALINGU CHORU.

ŽVAIGŽDŽIŲ SIETYNAI ŽĖRI,
LYG TYČIA SUKABINTI,
NES JĖZUS KŪDIKĖLIS
ATEIS Į ŽEMĘ GIMTI.

DANGUS, ŽVAIGŽDYNAI, PAUKŠČIAI
JĮ GARBINA IR DŽIAUGIAS,
ŽMONIŲ BŪRIAI VILTINGI
PRIE PRAKARTĖLĖS KLAUPIAS.

LENGVUTIS ŽEMĖS GRUODAS,
NEPIKTAS ŠIAURĖS VĖJAS, —
VARGUS ATNEŠĘ GUODŽIAS
PRIE JĖZAUS PRAKARTĖLĖS. . .

Danutė Lipčiūtė

Linksmų Šv. Kalėdų ir laimingų ateinančių metų linkime visiems

"Laiškų Lietuviams" skaitytojams, rėmėjams

ir bendradarbiams!

Redakcija, administracija ir leidėjai

ŠVIESOS IR DŽIAUGSMO ŠVENTĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

Beveik pusė visos žmonijos garbina tikrąjį Dievą ir pripažįsta Kristų Dievu. Kita pusė garbina savo sugalvotus ir sukurtus dievus, Kristų ignoruodami, o kartais net prieš jį kovodami. Tačiau ir tie, kurie Kristui nusilenkia, ir tie, kurie prieš jį kovoja, vis tiek, norėdami ar nenorėdami, jį pripažįsta, nes visi skaičiuoja metus nuo jo gimimo. Visi sąmoningai ar nesąmoningai krikščioniškąją erą laiko dabartine žmonijos era. Tad į šią žemę atėjęs Kristus savaime tapo pasaulio centru, apie kurį sukasi tautų gyvenimas ir kultūra. Štai ruošiamės švęsti Kalėdas, tą didžiausią pasaulio įvykį, didžiausią visų laikų sukaktį

— Dievo įsikūnijimą ir gimimą. Tai yra viena didžiausių ir svarbiausių mūsų tikėjimo paslapčių, kai Dievas susijungia su žmogumi, kai dangus susižieduoja su žeme.

Jeigu kas nors ir mėgintų aiškinti, kad Kalėdos yra kilusios iš senovės romėnų Saturnelijų — šviesos šventės, tai tuo dar nepaneigtų tikrosios Kalėdų prasmės. Juk ir Kalėdos yra šviesos šventė; tos šviesos, kurią aptemusiam pasauliui atnešė įsikūnijęs Dievas. Yra gražu ir prasminga, kad senovės papročiai ir šventės nepanaikinamos, bet joms duodama nauja, gilesnė prasmė, kad ant senovės žmogaus sukurtų materialinių pamatų statomas naujas dvasinis rūmas.

Kalėdos visam pasauliui yra džiaugsmo šventė, nes kiekvienas gimimas neša džiaugsmą. Tikrasis gyvenimas yra džiaugsmas ir laimė. Kristus gimdamas atnešė pasauliui tikrąjį gyvenimą, džiaugsmą, laimę, viltį ir meilę. Jis atėjo į tikro gyvenimo ištroškusią žemę, atskrido, lyg tas legendarinis pelikanas, kurs maitina savo vaikus krūtinės krauju. Žmogus gyvena alkanas, ištroškęs ir liūdnas. Jo gyvenimas gal buvo panašesnis į mirtį, nes ilgus amžius gyveno atsiskyręs nuo Dievo. Kalė-

dos yra pirmasis žmogaus susitikimas su Dievu. Tai yra tikrojo gyvenimo seniai laukta pradžia.

Visi žmonės ieško džiaugsmo, bet ne visi jį vienodai supranta. Vieni jo ieško ištaijingose krautuvėse, kiti puotų ir pasilinksminimų salėse. Gal jo kibirkštėlė ten ir suranda, bet tikrąjį pilną džiaugsmą galima surasti, tik suradus Betliejaus prakartėje pasislėpusi džiaugsmo šaltinį. Jam surasti reikia nuolankumo ir išminties. Pas nuolankiuosius Betliejaus piemenis jis pats ateina, trys išminčiai jį suranda, o išdidusis ir garbėtroška Erodas net ir su savo kariuomene jo neįstengia surasti.

Kiekvienas vakaras apgaubia žemę rimtimi. Bet gal nuostabiausias yra tas vakaras, kai aplink kūčių stalą susėdusios šeimos surimtėja, susikaupia ir susimąsto. Žmogus pasijunta stovįs prieš didelę paslaptį, kai Dievas tampa žmogumi, dangus pasiekia žemę, kai įžestasis ateina kentėti už įžeidėją, kai antgamtinę laimę praradusiam vėl suspindi linksmas atgimimo rytas, kai jo likimas jau nėra tik mirtis ir kapas, bet amžino gyvenimo vartai vėl jam atidaryti. Tikrai nuostabi toji Betliejaus paslaptis: dievybė čia jungiasi su žmogyste, džiaugsmas maišosi su melancholija, ilgas, bet viltingas šviesos laukimas pagaliau vainikuojamas pasiaukojančios meilės.

Pirmosios Kalėdos buvo didžiausia dovana žmonijai. Tai buvo dangaus dovana žemei. Dievo dovana žmogui. Gal dėl to ir dabar Kalėdų proga įprasta duoti vieni kitiems dovanas. Bet dovana tik tada yra tikra ir prasminga, kai drauge su ja duodama ir dalelė širdies. Kalėdų proga išdalinama kalnai dovanų, prirašoma milijonai sveikinimų, bet ne visur pastebima žmogaus širdis. Ar gali būti širdies ten, kai vyras padovanoja žmonai brangių kailių palatą ir po kelių savaičių eina ieškoti skyrybų? Ar

yra širdies ten, kai siunčiami gražiausi atvirukai su kalėdiniais sveikinimais, o pasakui tuo pačiu adresu siunčiami neapykanta prisotinti apkalbos ir pajuokos žodžiai?

Kalėdų metu gavus ir davus krūvas dovanų, žmogus neretai pasijunta, kad jo širdis tuščia. Jos tuštumą gali užpildyti tik Betliejaus paslapties dvasinės vertybės: ramybė, taika ir meilė. Veltui stengsiesi ją užpildyti visa tuo, ką randi krautuvėse ir gatvėse.

"Ugnies į žemę atnešti atėjau ir ko noriu, jei ne to, kad kūrentųsi", pasakė prieš du tūkstančius metų Mesijas, atėjęs į mūsų vargingą pasaulį, kuriam trūko šviesos, šilumos ir meilės. Jis pats buvo ta išganingoji ugnis, apšvietusi ir sušildžius; tamsoje paskendusį ir žiemos ledu apdengtą pasaulį. Jis apšvietė ir sušildė tamsoje besiblaškančias ir dvasinį šaltį kenčiančias žmonių širdis, įžiebdamas jose tikrosios meilės ugnį. Ir mūsų laikams labai trūksta tos dieviškosios ugnies, kuri, tartum kietus plieno gabalus, sutirpdytų suledėjusias brolių ir seserų širdis, suliedama į šviesią galingą vienybę ir karštą brolišką vienas kito meilę.

Ir šių Kalėdų metu į kiekvieno širdies duris beldžiasi tas, kuris prieš du tūkstančius metų beldėsi į Betliejaus gyventojų duris. Bet jeigu tada jam buvo reikalinga prieglauda, tai dabar jis beldžiasi tik tam, kad prieglaudą ir tikrą Kalėdų ramybę atneštų žmogiškoms širdims. Tada jo niekas nepriėmė. Visos durys buvo uždarytos. Bet ar geriau dabar? Dažnai yra uždaros mūsų širdys ir jam, ir tiems, kurie ateina jo vardu.

Arabų patarlė sako, kad, jeigu dabar tarp mūsų apsigyventų Dievas, tai žmonės išdaužytų jo namų langus. Dėl ko? Iš keršto ir neapykantos. Kai kurių žmonių prieš tamsos pripratusių akys negali pakęsti šviesos. Juk ir šiandien Pietų Amerikoje šmeižiami ir komunistais vadinami vyskupai, kurie pasisako už krikščionišką meilę paremtą socialinį teisingumą. Kolaborantais ir kitokiais panašiais vardais mes vadiname tuos, kurie nori vykdyti Kristaus paliktą vienybės ir artimo meilės testamentą, kurie sako, kad mes turime mylėti kiek-

vieną brolių lietuvių, nesvarbu, ar jis gyventų čia, ar vargą vargtų pavergtoje tėvyneje.

Metę žvilgsnį į mūsų visuomenę, pastebime, kiek yra skaldymosi ir nesantaikų. Pažvelgę į spaudą, kartais net nusigąstame, kiek ten pripilta karčių nuodų prieš kitaip galvojančius, nors tam pačiam tikslui dirbančius, savo brolius ir seses. Tad Kalėdų proga linkėdami kitiems laimės ir džiaugsmo, neužmirškime ir sau patiems palinkėti tikslesnio Kristaus paskelbtų tiesų supratimo. Pasiryžkim labiau gerbti kiekvieną brolių ir sesę, skelbkime ne tik žodžiais, bet ypač vykdykime darbais ir elgesiu krikščioniškąją artimo meilę. Tik tada galėsime sulaukti tikro kalėdinio džiaugsmo, ramybės ir taikos, žadėtos visiems geros valios žmonėms.

KARDINOLAS J. H. NEWMANAS

J. VENCKUS, S.J.

Pasakojama, kad smuikus daro iš tokių medžių, kurie stovi vieni laukuose, kitų medžių neapsaugoti, lietaus ir vėjo blaškomi. Sako, kad taip tampomų ir blaškomų medžių skaidulos labiau išryškėja ir duoda smuikui geresnį bei turiningesnį virpėjimą, švelnesnį ir subtilesnį atbalsį. Atrodo, kad panašiai yra ir su žmonėmis. Tų, kurie daugiau kentėjo ir mylėjo, širdžių skaidulos yra jautresnės ir švelnesnės. Sakoma, kad kentėjimai, vargai ir skausmai yra dangaus varpai, kurie žmogui primena svarbesnius dalykus. Vokiečių priežodis sako, kad kas sočiai pavalgo, tai nejaučia dangaus alkio.

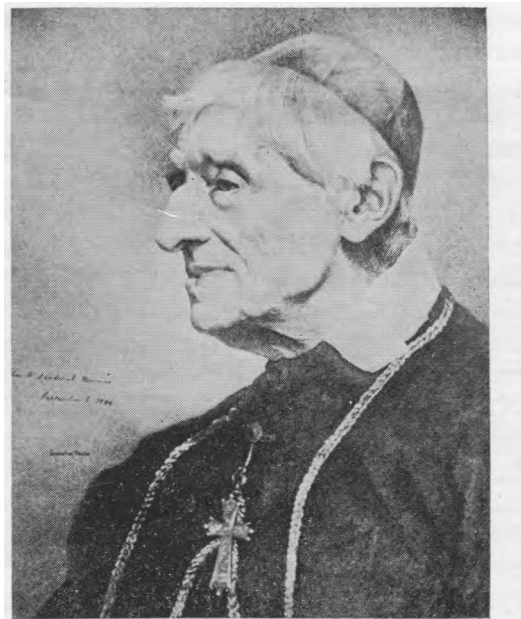
Newmanas sakydavo: "Numquam contra lucem peccavi" — Niekad nenusikaltau šviesai. Ką savo protu supratau, tai ir dariau, nebodamas jokių sunkenybių. Jis ieškojo religinės šviesos ir tiesos, įsijungdamas į Anglijos intelektualų būrelį, kurie ieškojo kelių į katalikybę. Jis nepasitenkino pasakymu: "Man ta religija yra gera, kurioje gimiau". Ne visuomet toks pasakymas gali būti teisingas. Newmanas labai

vertino religiją, nes žinojo, kad tai yra kelias į amžinąjį gyvenimą. Žmogus turi įsitikinti, kad tas kelias yra tiesus.

NEWMANO GYVENIMO BRUOŽAI

Jonas Henrikas Newmanas gimė Londone 1801 m. vasario 21 d. Tai buvo didelės reikšmės amžius visai žmonijos istorijai. Šiame amžiuje buvo daug svarbių išradimų, žmonija persigrupavo, atsirado naujos žmonių klasės. Žmonės pradėjo pamiršti religiją. Gražiosios katedros ir bazilikos pasiliko be lankytojų. Katalikų Bažnyčia nerado bendros kalbos su žmonių masėmis. Tai tokiam sūkurio teko augti ir bręsti Newmanui. Jo tėvas buvo Londono bankininkas, bet nelaimingai subankrutavo. Daugiausia nukentėjo vaikai. Jų buvo šeši, vyriausias — Jonas Henrikas. Neturtingas tėvas negalėjo vaikams duoti tokio mokslo, kokį buvo norėjęs duoti. Motina buvo prancūzė, hugenote. Daugelis iš istorijos studijų dar prisimins religines kovas su hugenotais. Jie buvo Kalvino sekėjai, labai karingi ir fanatiški. Su jais yra siejama ir ta baisioji šv. Baltramiejaus naktis (1572 m.).

Newmanas užaugo ant karingos motinos kelių. Už religiją jis kovojo visą laiką, ir tada, kai dar buvo anglikonas, ir vėliau, tapęs kataliku. Savo religinius priešus smarkiai griebdavo ir suplakdavo. Tai buvo apologetikos amžius. Didžiausi ginčai ėjo dėl Šv. Rašto, kad jis nesiderina su mokslu. Buvo keliamas klausimas, ar žmogus kilęs iš beždžionės. Buvo kalbama apie įvairius Bažnyčioje buvusius ar esamus "skandalus". Reikia pripažinti, kad Bažnyčia tada neturėjo daug gerai paruoštų tai kovai žmonių, o daugelis pasauliečių buvo užsikrėtę klaidingomis teorijomis. Toje kovoje ir Newmanui teko patirti įvairių nemalonumų. Iš Italijos atvyko į Angliją vienas nukunigėjęs vedęs kunigas. Anglikonai jį panaudojo kovai prieš Newmaną. Newmanas jį stipriai prigriebė ir, matyt, smarkiai prieš jį prikaltė. Tas ekskunigas patraukė Newmaną į teismą. Protestantų teismas jį nuteisė ir liepė sumokėti labai didelę pabaudą. Ją sumokėti jam padėjo draugai.

Kard. J. H. Newmanas

ANGLIKONŲ KUNIGAS

Iš pradžių Newmanas studijavo teisę Oxforde, bet nekaip pasisekus egzaminams, nutarė tapti kunigu. Šventimus gavo 1825 m. Vienur kitur pavikaravęs, paskiriamas prie universiteto Švenč. Marijos bažnyčios, kur pagarsėjo savo pamokslais profesoriams ir studentams. Nors jį lydėjo didelis pasisekimas, bet viduje jautėsi nusidėjęs ir turėjo daug skrupulų.

Važinėjo po įvairius katalikiškus kraštus, lankydamas katedras, šventoves ir stebuklingas vietas. Jis visur pastebėjo tam tikrą mokslinę liberalizmą, t.y. nusigręžimą nuo Bažnyčios mokslo vardan — mokslas turėjo pavaduoti religiją. Tai grėsė ne tik katalikams, bet ir anglikonams. Newmanui patiko katalikybė, bet nepatiko "Romos sistema", t.y. popiežius su visomis kongregacijomis, kurios visuomet spaudžia laikytis tam tikros disciplinos. Bekeliaudamas po Siciliją, susirgo. Liga jį dar labiau subrandino ir pagilino jo dvasinį gyvenimą.

KATALIKŲ KUNIGAS

Sugrįžęs į Angliją, viename ūkyje iš daržinių ir tvartų paruošė gyvenamus na-

mus ir pradėjo beveik vienuolinį gyvenimą su keliais savo draugais. Daug meldėsi ir pasninkavo. Su savo draugais į katalikybę perėjo 1845 m. Pagal Leono XIII nurodymus, anglikonų kunigai, norėdami tapti katalikų kunigais, turi dar papildyti studijas ir priimti sąlyginius šventimus, nes kartais nėra aišku, ar visos anglikonų bažnyčios išlaikė savo tęstinumą nuo apaštalų laikų. Newmanas išvyko į Romą ir ten vienerius metus studijavo De Propaganda Fide seminarijoje. Katalikų kunigu buvo iššventintas 1846 m. Ateinančiais metais įstojo į šv. Pilypo Neri vienuolišką kongregaciją. Paskui šios kongregacijos namai buvo įsteigti Birminghame ir Londone. Netoli Birminghamo buvo įsteigta ir mokykla, kurioje mokėsi garsus anglų rašytojas Hilaire Belloc, parašęs ir keletą Newmano apybraižų. Jis sako, kad Newmanas buvo didelis humanistas, iš mokinių labai daug reikalaujavo lotynų ir graikų kalbos mokėjimo. Net ir vėliau, kai tapo kardinolu, atėjęs į klasę, klausinėdavo mokinius, kiek jie moka šių senų kalbų.

KARDINOLAS

Newmanas nenorėjo, kad I Vatikano susirinkimas paskelbtų popiežiaus neklaidingumo dogmą. Jis manė, kad tada būsią sunkiau susikalbėti su anglikonais, kurie visuomet nekenė popiežiaus. Pijui IX tas jo nusistatymas labai nepatiko. Vis dėlto, sušaukus I Vatikano susirinkimą, buvo pakviestas dalyvauti ir Newmanas, bet jis kažkodėl ten nenuvyko. Kai 1879 m. popiežium buvo išrinktas Leonas XIII, Newmanas santyčiai su Roma pasidarė labai artimi. Popiežius jį net pakėlė kardinolu su teise apsigyventi Birminghame. Popiežius ne be reikalo taip įvertino jo nuopelnus Katalikų Bažnyčiai. Jis parašė daug mokslinių veikalų, skaitė puikias paskaitas universitetuose, bendravo su anų laikų mokslo pasauliu savo labai gausiais laiškais. Senatvę praleido melddamasis ir mąstydamas. Mirė 1890 m. Ant kapo buvo užrašyti jo paties parinkti žodžiai: "Ex umbribus et imaginibus in veritatem" — Iš šešėlių ir neaiškumų į tiesą. Tai reiškia jo atliktą sunkią kelionę į Katalikų Bažnyčią.

Dabar daugelyje Amerikos universitetų yra vadinamieji "Newmano centrai", kur prie universiteto koplyčios gyvena koks nors inteligentiškas mokytojas kunigas, pasiūšęs duoti dvasinės srities patarimų jų reikalingiems studentams. Studentai tuose centruose taip pat dažnai atranda tiesą po ilgų klajojimų tamsiais keliais.

JÉZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE

BR. KRIŠTANAVIČIUS, S.J.

XXII. MARIJOS SAMBŪRIS

Marijos Sambūris arba Marijos Sodalicija yra tikinčiųjų sąjunga, kurios nariai stengiasi ugdyti pamaldumą į Dievo Motiną, siekti krikščioniško tobulumo ir apaštalausti gerų darbų pavyzdžiais.¹ Marijos Sambūrį įsteigė Belgijos jėzuitas T. Jonas Leunis, S.J., Romoje 1563 m. Pradžioje jis buvo skirtas tik jėzuitų kolegijų auklėtiniais, vėliau visiems tikintiesiems, siekiantiems aukštesnio dvasinio gyvenimo lygio. Marijos Sambūrio skyriai steigiami vyskupų arba jėzuitų Generolo įgaliotų tėvų ir registruojami Romoje sambūrio centre. Skyriams vadovauja kunigai direktoriai ir narių išrinkta taryba bei skyriaus prefektas. Reikalui esant, renkami ir žemesni pareigūnai: sekretorius, kasininkas, aspirantų magistras ir pan. Kaip kitos sąjungos, taip ir Marijos Sambūris turi savo statutą, šaukia susirinkimus, steigia sekcijas, turi savo ženklus ir juos dėvi ypatingomis progomis. Steigiant skyrių, parenkamas jo vardas, dažniausiai Bažnyčios patvirtintas Marijos titulas, pvz. Marijos Nekalto Prasidėjimo, Angelų Karalienės ir pan. Norintieji stoti į Marijos Sambūrį, turi pasižymėti doru gyvenimu, paduoti direktoriui prašymą ir atlikti kandidatūrą. Priimami tik tie, kuriuos sambūrio vadovybė sprendžia esant vertais. Trumpai, Marijos Sambūris yra rinktinių tikinčiųjų sąjunga, kurios nariai siekia

pakilesnio dvasinio gyvenimo ir stengiasi apaštalauti savo aplinkoje.

Marijos Sambūrio susirinkimai pradedami ir baigiami malda arba liturginių metų laikotarpiui atitinkančia giesme. Susirinkimo pradžioje skyriaus direktorius paprastai taria susirinkusiems žodį, nagrinėja koki religinį ar dorovinį klausimą arba kalba aktualiomis auklėjimo ar kitomis su religiniu gyvenimu surištomis temomis. Kartais ir patys sambūriečiai paruošia koki referatą, kelia klausimų ir juos diskutuoja. Jei skyrius turi daug narių, jie steigia įvairias sekcijas: apaštalavimo, meno, sporto, socialinio veikimo ir pan. Skyriai ruošia minėjimus ir akademijas, kurios dažniausiai sutampa su metine sambūrio švente.

Kauno Jėzuitų gimnazijoje Marijos Sambūris buvo įsteigtas 1327 m. Kadangi jo veikimas yra atpasakotas pirmajame gimnazijos leidinyje², čia jį ir pateiksime, papildydami kitų šaltinių duomenimis.

"1927 m. gruodžio mėn. 8 d. tėvo Bružiko pastangomis įkuriama Marijos Sodalicija. Pradžioje kandidatų buvo nedaug. Susirinkimuose, kurie buvo daromi beveik kiekvieną savaitę, preses (direktorius) T. Bružikas aiškino kandidatams Marijos Sodalicijos tikslą ir įstatus. Sumanyta leisti Sodalicijos laikraštėlį. Bet tai įvykdoma tik po pusmečio.

Kitų metų pradžioje kandidatų skaičius padidėjo, išrenkama valdyba: prefektu Julius Vasiliauskas ir sekretorium Kazys Ulvydas.

1928 m. gruodžio 8 d., Šv. P. Marijos Nekalto Prasidėjimo šventėje, kandidatai priimami tikraisiais Sodalicijos nariais. Priėmimo dalyvauja Jo Ekscelencija arkivyskupas J. Skvireckas. Priimta 13 narių.

Tais pačiais metais tėvo Rimkevičiaus pastangomis įkuriama jaunesiems gimnazijos mokiniams Marijos Sodalicijos Karžygių Kongregacija. Po kelių savaičių Pažaislyje buvo jų priėmimas. Karžygius priėmė ir vėliavą pašventino Gerb. T. Rektorius (T. Kipas). Priimti 9 karžygiai.

1929 m. gruodžio 8 dieną minėta 75 metų jubiliejus Šv. Panelės Marijos Nekalto

T. Jonas Bružikas, S.J., Sodalicijos steigėjas Jėzuitu gimnazijoje.

Prasidėjimo šventės paskelbimo (1854-1329). Ta proga priimti 44 sodaliai į Marijos Sodaliciją: 16 vyresniųjų ir 28 jaunesniųjų. Į Sodaliciją priėmė Jo Ekscelencija Šv. Tėvo nuncijus arkivyskupas Bartoloni". Jaunesniųjų sodalių skyrius pavadintas "Angelų Karalienės" vardu.³

"1930 Vytauto Didžiojo metais daug aktyvumo parodė Marijos Nekalto Prasidėjimo sodaliai, susirinkimuose nagrinėdami aktualius mokiniams klausimus. Be to, turėjo progos išklausti ištiso ciklo įdomių T. Bružiko paskaitų.

Jaunesnieji sodaliai, susibūrę po Marijos Angelų Karalienės vėliava ir vadovaujami T. Rimkevičiaus, ima rodyti vis daugiau aktyvumo.

1931 metais buvo suruošta bendra sodalių akademija, kuri puikiai pavyko. Čia daugiausia savo darbu prisidėjo jaunesnieji sodaliai". Šventės proga (gruodžio 8 d.) į Marijos Sambūrį buvo priimti nauji nariai.⁴

"Tais pačiais metais išvažiuoja Sodalicijos steigėjas ir ilgametis vyresniųjų sodalių vadovas T. J. Bružikas. Visai gimnazijos Sodalicijai ima vadovauti T. St. Rimkevičius.

Br. Krištanavičius, S.J., S.S.S. steigėjas ir globėjas.

1931 m. perrinkus valdybą, darbas varomas toliau ta pačia vaga. Susirinkimai daromi kas savaitę. Kiekviename susirinkime T. Rimkevičius pasakydavo ilgoką kalbą. Visi svarstydavo drauge įvairius sodalių iškeltus klausimus bei sumanymus. Po Velykų buvo įsteigtos dvi sodalių sekcijos: Maldos Apaštalavimo ir meno. Pirmoji sekcija be tiesioginių savo pareigų turėjo rūpintis, kad kuo daugiausia mokinių stotų į sodaliciją. Antroji rašė referatus, leido laikraštėlį, rengė akademijas ir t.t. Abi sekcijos nebegalėjo daug nuveikti, nes mokslo metai baigėsi. Jos suruošė tik Motinos Dieną, religinį mokinio teismą ir T. Rimkevičiaus išleistuves. Ypačiai įdomus buvo religinis teismas, kuriame po abipusių ginčų ir įdomių kalbų, kaltinamiesiems buvo suteiktos keturios savaitės laiko pasitaisyti. Tais metais jaunesniųjų sodalicijos steigėjas, abiejų sodalių vadovas ir daug nudiurbęs sodalicijai T. Rimkevičius išvažiavo.

1932 m. rudenį sodalicijai vadovauja T. J. Sunderis. Tais metais gan daug nuveikta. Susirinkimuose buvo skaitomas Šv. Raštas ir kiti svarbūs dvasinio turinio klausimai. Daug nuveikė meno sekcija. Ji kas

antrą šeštadienį ruošė savo susirinkimus, kuriuose nagrinėjo pradžioje kai kurių operų libretus ir muziką, o vėliau gilinosi ir į kitas meno šakas. Buvo įsteigta sporto sekcija, kuri, sodalicijai išsigijus 3 baidares, ruošė į Kauno apylinkes ir į tolimesnes vietas didesnes bei mažesnes ekskursijas. Taip pat buvo nutarta kiekvieną mėnesio antrą sekmadienį eiti bendrai šv. Komunjijos. Gruodžio 8 dieną buvo surengta graži akademija. Ją suruošė ir joje dalyvavo visi sodaliai.

Naujųjų mokslo metų rudenį sodalicijos vadovavimą perima T. Fulstas. Šiais metais sodalicijos veikimas ėjo atskirose klasių kuopelėse, kurioms dažniausiai vadovavo tų klasių auklėtojai. Ypač gražiai veikė IV kl. sodaliai, T. Belecko vadovaujami. Įsteigta dar literatūros sekcija, kuri išleido laikraštėlį ir surengė gruodžio 8 d. akademiją". Gegužės mėnesį visi gimnazijos sodaliai nuvyko į Pažaislį, kur Marijos šventovėje T. Kipas priėmė 50 naujų sambūrio narių.⁵

"Ypač paminėtinas naujai įsteigtos Socialinės Sodalicijos Sekcijos veikimas. Su trumpintai ji vadinama S.S.S. Josios tikslas dvejopas: ugdyti savuose nariuose teigiamą socialinį nusiteikimą ir praktiškai padėti neturtingiems mūsų gimnazijos mokiniams ir Kauno fortų bei priemiesčių vaikams".

Pradžią šiai sambūrio sekcijai davė T. Jono Paukščio vadovaujamos Maldos Apaštalavimo narės. "Antrą Velykų dieną", taip rašė "Žvaigždė" 1933 m., "kelios uolios M.A. pirmininkės Marvelėje susitarė aplankyti pirmąjį Kauno fortą, kurio požemiuose vargingai gyvena visa eilė neturtingų šeimų. Nusidažiusios kelias dešimtis margučių ir nešdamos nemažą skaičių popierinių krepšelių su dovanomis, jos "išiveržė" į tą Kauno tvirtovę. Ten jau išsiilgę laukė kelios dešimtys pirmojo forto Eucharistijos Karžygių. Čia jie visi pažaidė, padainavo, garsiai pakartojo Eucharistijos Karžygių maldele ir džiaugsmingai dalinosi Velykų dovanėlėmis. Šiame forte gyvena ir viena uoli M.A. pirmininkė, kuri ir daug

suaugusių surašė į M.A. ir V.A. sąjungą". Paskui, birželio numerį, rašoma, kad "keletas uolių M.A. pirmininkų išiveržė ir į VIII fortą. Ten jos surašė visą eilę M.A. narių ir Eucharistijos Karžygių, kuriais mano ir toliau rūpintis".⁶

Pradėjusios apaštalauti Kauno fortuose, tos geros moterys painformavo apie tai ir T. Paukštį. Šis, perkrautas darbais ir negalėdamas visko aprėpti, 1933 mokslo metų pradžioje paprašė klieriką B. Krištanavičių, S.J., kad užeitų į pirmąjį fortą ir pasižiūrėtų, kokios pagalbos ten reikia. B. Krištanavičius jau buvo įsijungęs į M.A. ir Eucharistijos karžygių darbą Bajėnuose, tad mielai sutiko.

Tais metais jis buvo jėzuitų gimnazijos pirmosios klasės auklėtojas. Paklauses mokinių, kas norėtų su juo užeiti į pirmąjį fortą ir aplankyti ten skurstančius žmones, jis pamatė nemažai pakeltų rankų. Tada jis paprašė mokinius atsinešti saldinių ir pasakė, kur ir kada susirinkti. Nustatytą dieną, vieną spalio mėnesio sekmadienį, susirinko apie 20 mokinių ir visi nužygiavo į fortą.

Mažieji forto gyventojai juos sutiko jau iš tolo, bet nerodė didelio entuziazmo tiems savotiškiems svečiams. Bet kai gavo po keletą saldinių, jų ūpas pakilo ir kiekvienas Eucharistijos karžygys norėjo parodyti klierikui savo butą.

Į tuos butus buvo galima patekti tik kopčiomis. Atidarius duris, lankytoją pasitikdavo drėgnas oras, kai kur tikras pelėsių kvapas. Kai kada drėgmės būdavo tiek daug, kad stambūs vandens lašai slinkdavo sienomis ir, pasipylę ant grindų, sudarydavo klaną. Tikrai, jis ir jaunieji jo palydovai pirmą kartą savo gyvenime pamatė tokius "butus".

Perėjęs keletą tokių butų, kl. B. Krištanavičius leido gimnazistams ir fortų vaikams žaisti futbolą, o pats dar kartą grįžo pas žmones ir su jais nuodugniai išsikalbėjo.

Daugumoje fortų gyventojai buvo bedarbiai. Ten gyveno ir kelios moterys su vaikais, paliktos vyrų. Buvo ir girtuoklių.

Niekas tikro bado nekeitėjo, bet visų drabužiai buvo nuskurę. Retas kuris vaikas turėjo batukus. Vienos mergaitės galva buvo pilna šašų. Daugelis vaikų negalėjo lankyti pradžios mokyklos, nes trūko arba knygų, arba drabužių, arba batų. Jiems būtinai reikėjo padėti.

Sugrįžęs namo, kl. B. Krištanavičius pasakojė savo išpūdžius T. Paukščiui ir T. Kipui. Kai jis pasiūlė steigti atskirą sodalicijos sekciją šelpimo darbui, T. Kipas pritarė tam planui visa širdimi. T. Kipas manė, kad šelpimo darbą reikėtų pradėti nuo neturtingiausių gimnazijos mokinių, kurių, tiesa, buvo nedaug. Paskui, kreipdamasis į gimnazijos sodalius, B. Krištanavičius paaiškino tos sekcijos tikslą ir galėjo įrašyti 3 savanorius: vieną šeštoką, vieną penktoką ir 4 žemesniųjų klasių mokinius. Tas skaičius visuomet pasiliko pastovus.

Sutelkęs negausių bendradarbių būrelį, S.S.S. vedėjas tuojau ėmėsi praktiško darbo. Vieną dieną jis perėjo visas klases ir paprašė mokinius aukoti fortų vaikams drabužių, knygų, sąsiuvinų, batų, žaislų ir pan. Ta pačia proga jis išdalino lapelius tų vaikų tėvams, kurie norėtų, kad aukas atsiimtų S.S.S. nariai iš namų. Lapeliuose turėjo būti pažymėti adresai ir priėmimo valandos.

Daugiausia aukų atnešė patys mokiniai. Bet buvo ir tokių, kurie, sudarę didelį ryšulį, norėjo jas įteikti per S.S.S. narius. Tas uždavinys buvo pavestas mokiniams Jonui Aranauskui ir Vaclovui Abišalui. Kadangi S.S.S. neturėjo nei savo kambario, nei jokio sandėlio, visos dovanos buvo sudėtos po kino salės scena. Pasibaigus pamokoms, vienoje klasėje drabužius peržiūrėdavo 4 senamiesčio moterys ir, jei reikėdavo, juos sutaisydavo. Toms moterims vadovavo kun. Mykolas Vaitkauskas tarnaitė.

Patys geriausieji drabužiai tuojau buvo išdalinti neturtingiems jėzuitų gimnazijos mokiniams. Keletas mokinių galėjo pasirinkti ir reikalingų vadovėlių. Visa kita buvo atidėta fortų vaikams.

Prasidėjus plaukti aukoms, klierikas nuėjo su S.S.S. nariais į pirmąjį fortą ir suda-

rė sąrašą tų vaikų, kuriuos reikėjo sušelpiti. Jų buvo 25. Sąrašas buvo sudaromas, vaikams nepastebint. Dovanų dalinimas buvo numatytas sekmadienį prieš Kalėdas. Kad šventė būtų iškilmingesnė, sekcijos vedėjas pakvietė T. Juozą Venckų tarti žmonėms pritaikytą žodį. Juozas Rickus, uolus Aleksoto V.A. skyriaus narys, sutartą dieną nuvežė T. Venckų, keletą S.S.S. narių, B. Krištanavičių ir visas dovanas į pirmąjį fortą. Fortų vaikai viename didesniame bute buvo papuošę Kalėdų eglutę sidabriniais popierėliais ir laukė svečių. Dovanos jiems buvo maloni staigmena. Sugiedoję keletą kalėdinių giesmių, visi išsiskirstė laimingi.

Pasklidus gandui apie S.S.S. iniciatyvą, kelios žinomos Kauno inteligentų šeimos taip pat panorėjo padaryti fortų vaikams staigmeną. Apie tai 1934 m. vasario mėn. "Žvaigždė" taip rašė: "Prof. dr. Pakštas su žmona Kalėdų antrą dieną priėmė pas save ir apdovanojo net 15 Eucharistijos karžygių iš 11 forto. Prof. dr. Eretas — 6, direkt, dr. Ruginis — 4, dr. Karveliai — 8, p. Rickai — 6, p. Gečiai — 4 ir p. Kudirkai — 4. Dar kiti gailėjosi, kad apie tai laiku nesužinojo. Vaikučiai visiems padarė labai gerą įspūdį".

Alicija Rūgytė, viena pirmųjų sodalių, davusi įžodį 1924 m.

Talkininkaudamas T. Paukščiui su Eucharistijos karžygiais, B. Krištanavičius suėjo į kontaktą su Kauno Kunigų seminarijos auklėtiniais, kurie 1933 m. rudenį ruošė Eucharistijos karžygiams laiškus. Tie "laiškai" turėjo išeiti atskiru leidiniu vaikų gegužės mėnesio pamaldoms. Tuos "laiškus" B. Krištanavičius peržiūrėdavo ir atiduodavo galutinei T. Paukščio redakcijai. Išgirdę apie S.S.S. darbą, tie klierikai norėjo į jį įsijungti. Per savo atstovą, klieriką Joną Masilionį, T. Prano Masilionio, S.J. pusbrolių, jie paklausė S.S.S. vedėją, kuo galėtų patarnauti fortams. Šis juos paprašė duoti fortų vaikams katekizmo pamokas. Klierikai tą pasiūlymą mielai priėmė ir tuojau pradėjo savo apaštalavimo darbą. Jų būrelis išaugo iki 52. Pasiskirstę mažomis grupėmis, jie duodavo katekizmo pamokas kas antrą savaitę.

Kadangi ir suaugę fortų gyventojai buvo labai reikalingi pagalbos, B. Krištanavičius nutarė kreiptis į Žmogaus Globos Draugiją, kurios pirmininką, majorą Juozą Tomkų, jis gerai pažinojo. T. Paukštys tam planui nepritarė, nes manė, kad toji draugija yra masoniška. Bet T. Kipas buvo kitos nuomonės ir padaršino klieriką kreiptis į J. Tomkų.

Išklausęs B. Krištanavičiaus kalbos apie fortų padėtį, majoras sutiko padėti. Jis reikalavo iš anksto neturtingųjų sąrašo, kad nepasitaikytų duplikatų. Jis žinąs vieną atsitikimą, kad vienas gudrus Kauno elgeta gavo net 7 paltus iš įvairių šelpimo draugijų. Bet B. Krištanavičius jį užtikrino, kad fortuose dar nesutikęs nė vieno žmogaus, gavusio ką nors iš Žmogaus Globos Draugijos. Jo žiniomis, iki šiol fortus šėpė tik M.A. nariai ir S.S.S. Majoras prižadėjo apie tai pagyvoti. Po savaitės ar dviejų jis atsiuntė pirmą vežimą drabužių.

Kadangi S.S.S. nariai buvo užimti pamokomis, S.S.S. vedėjas paprašė klierikus, kad jie, duodami katekizmo pamokas, niekam nepastebint sudarytų ir neturtingų žmonių sąrašus. Klierikai ne tik apsiėmė sudaryti sąrašus, bet taip pat ir išdalinti dovanas.

Atėjus 1934 m. pavasariui, B. Krištanavičius su savo S.S.S. bandė sueiti į kontaktą su IV fortu. Pasiėmęs sviedinį ir saldainių, vieną sekmadienį jis pasiekė tą fortą, bet kai vaikai jį pamatė, pradėjo nuo jo bėgti. Tur būt, jie dar nebuvo matę sutanos, ir vyras su ilgais juodais drabužiais atrodė jiems kaip baubas. Pasislėpęs už kauburio, jis pasiuntė pačius mažiausius S.S.S. narius, o kai šie apsiuoštė su fortų vaikais, jis nusiuntė šeštąją. Matydamas, kad vaikai darosi drąsesni, klierikas pats prisiartinio prie to mažo būrelio ir užmezgė kalbą. Tačiau fortų vaikai pasiliko nedrąsūs ir nešnekūs. Palikęs vaikus, jis užėjo į vieną butą ir tuojuo pastebėjo, kad čia gyvena susispietusiųsios prostitutės. Todėl sugrįžęs namo, paskambino generolui Grigaliūnui Glovackiui ir prašė jį paveikti tinkamas instancijas, kad uždraustų kareiviams lankyti fortus. Generolas Glovackis sutiko. Bet S.S.S. nariai į fortą nebegrižo. Jis buvo toli ir negausiai apgyventas.

Tuo tarpu Kunigų Seminarijos auklėtiniai išdalino Žmogaus Globos Draugijos dovanas ir pastebėjo, kad jų buvo per mažą. Tuokart B. Krištanavičius vėl kreipėsi į majorą Tomkų. Majoras jam atsakė, kad susitartų su p. Šileriu, Žmogaus Globos Draugijos sekretorium.

Šileris leido savo sūnų į jėzuitų gimnaziją, ir B. Krištanavičius buvo jo klasės auklėtojas. Atėjęs pasiteirauti, kokių drabužių labiausiai reikia, Šileris pasiūlė ir kareiviškų batų, apie kuriuos auklėtojas net nepagalvojo. Šileris buvo dosnus, ir visos tos dovanos buvo iškrautos Kunigų Seminarijoje.

Lankydami Kauno fortus Kunigų Seminarijos klierikai rado apie 10 paaugusių, bet dar nepakrikštytų vaikų, kuriuos paruošė krikštui ir pirmajai Komunijai.

"1934 m. balandžio mėnesį", kaip rašo jėzuitų gimnazijos dešimtmečio leidinys, "buvo vėl suruošta platesnio masto ekskursija į I-ą fortą, kad kuo daugiau mokinių galėtų susipažinti su skurdžiausiais Kauno gyventojais, apie kurių egzistenciją kai kam tik pirmą kartą teko patirti. Tokie

Magdalena Galdikienė, Tėvų Jėzuitų geradarė ir Marijos Sodalicijos narė.

vaizdingi susipažinimai su visišku neturtu nuostabiai greitai sukėlė ir kituose norą galimu būdu prisidėti prie S.S.S. darbo. "Be to", taip tęsia tas leidinys, "S.S.S. turi užmezgusi santykius su VIII fortu, su VI baterija A. Panemunėje ir su Miesto ligonine. Tačiau jie plačiau dar neišvystyti. Čia darbas paliekamas kitiems mokslo metams".⁷

1934 m. gegužės mėnesį Lietuvių Katalikų Moterų Draugija suruošė neturtingoms fortų moterims Motinos Dieną ir pakvietė S.S.S. į talką. Ta proga apie 100 neturtingų motinų buvo sušelpa maisto produktais: miltais, cukrum ir lašiniais.

"Sekminių pirmą dieną", kaip rašė tų metų "Žvaigždė", 1-as fortas minėjo savo šventę. Beveik visi šių tamsiųjų Kaimo kaktombų gyventojai ėjo tą dieną šv. Komunijos. Po pamaldų Kauno, Aleksoto ir Marvelės Maldos Apaštalavimo pirmininkės surengė jiems Aleksoto salėje jaukius pusryčius. Panašios iškilmės yra rengiamos ir

antrajame forte. Fortuose daugiausia apaštalauja uolieji M.A. nariai iš Kauno Metropolitijos Kunigų Seminarijos", t.y. tas pats klierikų būrelis, kuris įsijungė į S.S.S. darbą.

1934 m. pabaigoje B. Krištanavičius tapo "Žvaigždutės" laikraščio redaktorium ir negalėjo skirti daug laiko fortų šelpimui. Bet kunigų seminarijos auklėtiniai tęsė savo darbą ir kartu su M.A. nariais padėjo neturtingiems vaikams.

1935 m. rudenį Vokietijos valdžia atsisakė pirkti Lietuvoje žąsų. Tuokart Lietuvos vyriausybė, gelbėdama ūkininkus, liepė supirkti žąsis valdininkams. Kadangi daugelis jėzuitų gimnazijos moksleivių tėvų buvo valdininkai, S.S.S. vedėjas paskelbė gimnazijoje "žąsų vaju" fortų naudai. Tas vaju turėjo didelį pasisekimą ne tik tėvų, bet ir mokytojų tarpe. Visas gautas žąsų korteles S.S.S. išdalino fortų gyventojams. Kiekvienai fortų šeimai teko po dvi žąsis.

Tais metais S.S.S. neruošė fortuose jokios Kalėdų eglutės, nes T. Paukščio iniciatyva Kalėdų proga kelios katalikiškos Kauno inteligentų šeimos sušalpė fortų vaikus savo namuose. Tokių buvo apie 70. Be to, 150 kitų vaikų buvo atskirai sušalpta.

1936 m. rudenį klierikas B. Krištanavičius išvyko į Austriją studijuoti teologijos. "Žvaigždutės" redakciją perėmė T. Paukštys, o S.S.S. nustojo veikusi.

Nors čia pirmoje vietoje buvo rašoma apie Marijos Sambūrį Kauno Jėzuitų gimnazijoje, bet pirmasis jo skyrius buvo įsteigtas ne toje mokslo įstaigoje, bet seselių širdiečių mokytojų seminarijoje. 1924 m. kovo 19 dieną T. Kipas mini savo dienoraštyje, kad keletą kartų jis kalbinęs seseles širdietes steigti jų auklėtinėms Marijos Sambūrį. Pokalbių rezultatai buvo teigiami, nes tą pačią dieną jis pažymėjo, kad atsiradusios 32 kandidatės, susidomėjusios Marijos Sambūriu. Tapęs tikybos mokytoju jų vadovaujamoje seminarijoje rugsėjo 2 dieną, jis turėjo progos pakalbėti apie Marijos Sambūrį ir pačioms seminaristėms. Jo žodžiai, matyt, rado gerą atgarsį, nes jau gruodžio 8 dieną jis galėjo įsteigti pirmąjį

Marijos Sambūrį. Tą dieną vysk. Pr. Karevičius į Marijos Sambūrį priėmė 34 moksleives ir studentes.⁹ Turėdamas daug kitų darbų, 1925 m. T. Kipas sambūrio vadovybę perleido T. B. Andruškai, kuris buvo jo direktorium iki 1930 m.¹⁰ Nežinia, kas jam toliau vadovavo, bet 1932 m. jos direktorium buvo paskirtas T. Antanas Fengeris. Jis sambūrį globojo iki 1940 m.¹¹

1930 m. gruodžio 12 dieną viena jėzuitų gimnazijos Tėvų Komiteto narė paprašė T. Kipą steigti Marijos Sambūrį Kauno inteligentėms. Bet jis negalėjo patenkinti nei jos prašymo, nei vieno generolo žmonos pagėidavimo, kuri 1931 m. rugsėjo 27 dieną jį kvietė į Panevėžį skaityti religinio turinio paskaitas ir steigti ten Marijos Sambūrį.¹² Tačiau prašomas T. Andruškos, kuris 1936 m. balandžio mėnesio 22 dieną tapo Lietuvos Jėzuitų Provincijos vyresniuoju, tą pačią metų gruodžio 4 dieną T. Kipas sukvietė į gimnazijos salę inteligenčių ir studentų būrelį ir aptarė Marijos Sambūrio steigimo galimybę. Pirmame pasitarime dalyvavo 47 moterys.¹³ Matyt, kad jame nebuvo nieko konkretaus nutarta, nes vėliau sekė eilė kitų pasitarimų, kuriuose dalyvavo tarp 100 ir 130 moterų. 1937 m. spalio 30 dieną Marija Mackevičienė-Sleževičiūtė ir Doma Šleževičienė įteikė T. Kipui prašymą, kad jas priimtų į steigiamą Marijos Sambūrį. Per keletą dienų prašymų skaičius pakilo iki 75. Kadangi aspirantės T. Kipo paskaitoms buvo jau gerai paruoštos, gruodžio 6 dieną buvo oficialiai įsteigtas inteligenčių ir studentų Marijos Sambūris. Steigimo dieną jis turėjo 85 nares,¹⁴ o metų pabaigoje apie 150.¹⁵ Sambūrio vardas buvo "Marijos visų malonių tarpininkės".

1938 m. gegužės 12 dieną Magdalenos Galdikienės bute susirinko viena sambūrio sekcija ir aptarė veikimo programą. Panašūs sekcijų susirinkimai buvo šaukiami ir kitų sambūričių namuose. Lapkričio 18 dieną, kviečiamas vienos pažįstamos ponios, T. Kipas nuvyko į Ukmergę ir ten skaitė religinio turinio paskaitą. Po pirmojo apsilankymo sekė ciklas paskaitų privačiuose butuose ir T. Marijonų salėje. 1939

m. vasario 26 dieną Kauno studentų būrelis prašė T. Kipą steigti joms atskirą sambūrio skyrių. Kovo 1 dieną jis vėl susitiko su 33 studentėmis ir aptarė anksčiau iškeltą sumanymą. Matyt, kad atskiras sambūrio skyrius studentėms nebuvo įsteigtas, nes apie jį nieko nėra užsiminta nei T. Kippo dienoraštyje, nei jo metiniuose pranešimuose T. Generolui. Išvykus T. Kipui į Vokietiją 1941 m. pradžioje, mažam sambūrio skyriui vadovavo T. St. Rimkevičius.

1. Palyg. T. Emile Villaret, S.J., Marijos Sambūrio Gyvenimas. Vertė T. J. Kidykas, S.J. 1960m.
Cesare Goretta-Miniatti, S.J., Manuale del Congregato, Editrice "Stella Matutina", Roma, 1944 m.
Sodality of Our Lady, by Father Elder Mullan, S.J., New York, P.J. Kennedy & Sons, 1907 m.
2. Kauno Jėzuitų Gimnazija. Pirmasis dešimmetis. 1924-1934 m., 110, 111 p.
3. Kauno Historia domus, 1929 m., 2 p.
4. Ten pat, 1931 m., 3 p.
5. Ten pat, 1933 m., 6 p.
6. "Žvaigždė", 1933 m., 159 ir 191 p.
7. Kauno Jėzuitų Gimnazija. Pirmasis dešimmetis. 1924-1934 m., 112 p.
8. "Žvaigždė", 1934 m., 191 p.
9. Kipp, Litauen, 13 p.
10. Lietuvos Jėzuitų Provincijos katalogas 1925 m.
11. Ten pat, 1932-1940 m.
12. Kipp, Litauen, 69 p.
13. Ten pat, 94 p.
14. Ten pat, 98 p.
15. Kauno Historia domus, 1938 m., 5 p.

SENATVĖ

JUOZAS VENCKUS, S.J.

Senatvė yra žmogiškosios egzistencijos paskutinis laikotarpis. Soren Kierkegaard, egzistencializmo tėvas, padalino žmogaus gyvenimą į tris laikotarpius: estetinį, etinį ir religinį.

Estetinis arba grožio laikotarpis yra jaunystė, pilna svajonių, vilties ir meilės. Iš jaunuolio veido čia sveikata trykšte trykš-

ta. Jo organizmas yra toks stiprus, kad gali viską valgyti, gerti, lengvai pakelti nemiegotas naktis. Jis pasižymi įvairiose sporto šakose. Dešimčia ar dvidešimčia metų vyresnius už save jaunuolis laiko niekam netinkamais seniais. Jaunimui visi pataikauja — juk nuo jo mūsų ateitis priklauso! Iš jo mes tiek daug laukiame. Tikimės, kad jis pakeis pasaulį, jį padarys gražesnę ir malonesnę. Bet jaunimas kartais visai nepagalvoja, kad šis laikotarpis yra pasiruošimas ateičiai. Nuo šio laikotarpio tinkamo sunaudojimo gali priklausyti visa jo ateitis. Šis amžius yra imlus ką nors naujo išmokyti, įvairių žinių įsigyti. Bet kaip kartais yra sunku tuo jaunimą įtikinti!

Antrasis žmogiškosios egzistencijos laikotarpis yra etinis. Čia žmogus jau nežiūri, kas malonu, bet ypač tai, kas reikia daryti. Jis žiūri ne tiek malonumo, kiek pareigos. Šiuo laikotarpiu žmonės paprastai jau yra vedę ir įsigiję profesiją. Čia žmogus pasiekia aukščiausią kūrybingumo laipsnį, jaučia esąs naudingas šeimai, visuomenei, tautai, Bažnyčiai. Jų rankose yra vadovybė, apsauga, mokykla. Tai yra pareigos ir atsakomybės laikotarpis. Šiame laikotarpyje žmogus savo elgesiu ir veiksmais nusprendžia, kokia bus jo šeima, valstybė, visuomenė. Tai žmonės, kurie vykdo jaunystės svajones ir aprūpina žmogaus senatvę.

Trečiasis — religinis laikotarpis. Paprastai žmogus į senatvę tampa religingesnis, nes daugiau pagalvoja apie amžinybę, apie atsiskyrimą su šiuo pasauliu. Bet vis dėlto, tur būt, yra tik išimtys, jei žmogus, visą gyvenimą neturėjęs jokių ryšių su religija, taptų tik senatvėje tikrai religingu. Dažniausiai tokia yra senatvė, kokia buvo jaunystė ir koks buvo visas gyvenimas. Dažniausiai pasitvirtina šio pasakymo tiesa: kokia jaunystė, tokia ir senatvė; koks gyvenimas, tokia ir mirtis.

FIZINĖ SENATVĖS PUSĖ

Dabar senesnieji žmonės turi būti dėkingi medicinai, kuri sugeba atitaisyti nusilpusį regėjimą, sumažėjusią klausą, sudeda dantis. Tai palaiko ir žmogaus intelektualinį

nį bei dvasinį gyvenimą, nes jei gerai nematysi, tai negalėsi nė knygos ar laikraščio skaityti. Jei negirdėsi, negalėsi klausytis muzikos. Gydytojai turi priemonių ir prieš ligas, kurios vyresnius žmones dažnai kamuoja. Tokiu būdu net iki žilos senatvės žmogus gali būti darbingas ir naudingas visuomenei.

SENATVĖ SOCIALINIŲ ATŽVILGIU

Dabar Amerikoje yra 20 milijonų žmonių, jau peržengusių 65 amžiaus metus. Kiekvieno jų senatvė yra skirtinga, kaip ir visas žmogaus gyvenimas yra skirtingas vienas nuo kito. Bet vis dėlto yra ir bendrų bruožų. Svarbiausia yra žmogaus sveikata. Jeigu jis yra sveikas, tai, ir senatvės sulaukęs, galės kam nors būti naudingas. Didžiausi senatvės priešai yra vienišumas ir nuobodumas. Dažniausiai tai būna egoizmo pasekmės. Jeigu žmogus pasiryžęs kitiems padėti, tai jis galės pasaugoti mažus vaikus, moterys galės išvirti pietus; žmogui geras užsiėmimas gali būti sodinti ir prižiūrėti medžius, gėles, daržoves. Kinų priežodis sako: "Kas nori būti laimingas vieną dieną, tegul pasiskerdžia kiaulę; kas nori būti laimingas keletą metų, tegul veda; o kas nori būti laimingas visą gyvenimą, tegul sodina rožes". O indų priežodis sako: "Tas neveltui gyveno, kas iškasė šulinį, pasodino vaismedį ar išaugino vaikus".

Yra visiems žinomų žmonių, kurie ilgai ir laimingai gyveno ar tebegyvena. Pvz. Rose Kennedy, būdama 84 metų amžiaus, kas rytą klauso mišių, priima Komuniją, dalyvauja įvairiose labdaros organizacijose, žaidžia tenisą, skaito paskaitas ir t.t. Daugelis žymių muzikų sulaukė ilgo amžiaus: Irving Berlin — 85 m., Leopold Stokowski — 90 m., Pablo Casals — 95 m., tapytojas Picasso ir rašytojas B. Shaw — 94 m. Daug yra mokslininkų ir kitų žymių žmonių, kurie ilgai gyveno, ir jiems nereikėjo po 65 metų keisti darbo. Jie dirbo su džiaugsmu bei pasisekimu ir toliau. Daugelis jų dirbo ir kūrė iki mirties.

O ką turėtų daryti tie, kurie po 65 metų yra išleidžiami į pensiją? Jie negali tęsti iki šiol turėto užsiėmimo, tad turėtų susi-

rasti kitokią. Yra žmonių, kurie, sulaukę tokio amžiaus, ima ką nors studijuoti, ruošti kitai profesijai. Teko girdėti, kad viena 72 m. amžiaus moteriškė gavo ligonių slaugytojos diplomą. Kai žmogus ko nors siekia, kuo nors užsiima, tai nejučia nė savo senatvės, būna daug sveikesnis ir laimingesnis.

DVASINĖ SENATVĖS PUSĖ

Šv. Raštas ilgą amžių laiko didele Dievo palaima. Kuo ilgiau žmogus gyvena, tuo daugiau jis turi progų ką nors gera padaryti, padėti kitiems, naikinti savo charakterio ydas, žodžiu — tobulėti.

Gal geriausiai seneliai yra aprūpinami vienuolynuose. Mat, vienuoliai yra ištikimę, kad turėti namuose senelį ar ligonį yra Dievo palaima. Jį globojant, juo rūpinantis, galima daug nuopelnų įsigyti. Senelis ar ligonis turi daugiau laiko maldai, tad jis gali pasimelsti ir už kitus vienuolyno narius, ypač tuos, kurie labiau juo rūpinasi ir jam padeda. Atsimenu, kai mes buvome jauni jėzuitai, tai laikydavome ypatingą privilegiją, kai galėdavome patarnauti seneliams ar ligoniams. Pamatę koridorium vežamą ligonį, bėgdavom pastumti vežimėlį, pakalbinti tą senuką ligonį, kuris būdavo tuo patenkintas ir prižadėdavo už mus pasimelsti, sukalbėti rožančių. Mes senelių ir ligonių nelaikydavome našta, bet palaima. Juk žmogus savo kentėjimais ir maldomis gali prisidėti net prie Kristaus išganymo darbo.

RELIGINĖS PROŠVAISTĖS MŪSŲ ISTORINĖSE ASMENYBĖSE

JUOZAS PRUNSKIS

Daugelio mūsų religinis švietimas, prasidėjęs pradžios mokykloje ir gimnazijoje, vėliau yra sustojęs, neskaitant girdimų pamokslų, kurie dažnai gali būti irgi nelabai turiningi. Tuo būdu daugeliui yra religinio analfabetizmo pavojus, jei retai tepaimama religinė knyga ar religinis žurnalas. O vis dėlto mūsų tikėjimas yra labai turtingas ir

labai žmogaus asmenybę praturtinantis. Jeigu mummyse yra, tėvynės ilgesio kurstomas, išaukęs stiprus tautinis jausmas, tai mes religinio įkvėpimo minčių ir faktų pakankamai galėtume rasti savo tautos istorinėse asmenybėse. Mūsųose tas reikalas dar nėra pakankamai išryškintas, bet pvz. mūsų kaimynai lenkai, nebuvę prisilęgti spaudos draudimo ir turėję ilgesnį kultūrinės laisvės galimybę, yra surinkę daugiau medžiagos, užgriebiančios ir mūsų pačių istoriją. Pasinaudodamas kun. J. Makłowicz surinkta istorine medžiaga, išleista Lwove ir pavadinta "Tėvynės pavyzdžiai katechetiniam mokslui", čia ir noriu priminti eilę faktų.

1834 metų vasario mėn. vidury, pavarė, Paryžiuje draugai susirinko į butą St. Nicolas gatvėje ir stebėjo, kaip buto šeimininkas Adomas Mickevičius kitam kambary, prie besikūrenančio ugnies židinio, mikliai vedžiojo plunksną po popierių. Staiga jis pakilo spinduliuojančiu veidu ir savo draugams suriko: "Ačiū Dievui, Ponui Tadeui — didysis finis". Draugai džiaugsmingai pakartojo: "Ačiū Dievui" ir triskart suriko "Vivat", karštai vienas kitą apkaubdami ir sveikindami.

Ateinantį rytą visi draugai susirinko į Šv. Liudviko bažnyčią padėkoti Dievui, o po šv. mišių nužygiavo į Palais Royal pusryčių.

• Adomo Mickevičiaus draugas Edv. Odyniec rašė savo bičiuliui Siemienskiui:

"Daugelį metų Mickevičius buvo žinomas kaip poetas. Vėliau jis buvo pripažintas mintytoju ir pranašu. Ateis laikas, kad ir kiti patirs tai, ką žino tie, kurie arti jo gyvena: tai buvo vienas iš tauriausių žmonių, per kurį Dievas vis mūsų tautai siuntė savo malones ir gerus įkvėpimus".

Adomas Mickevičius buvo nuoširdus katalikas ir tai daug prisidėjo prie jo būdo kilnumo, prie to jo kūrinių skaidrumo. Rašytoją jis laikė su kibirkštimi kunigiško pašaukimo, vedančio žmogų į dieviškas dorybes. Vienoje savo improvizacijoje jis pasakė: "Dla poetą jedna tylko droga... Czuc wysoko i serce ponosic do Boga... (Poetui

tik vienas kelias: būti aukštų jausmų ir kelti širdį į Dievą).

Kristupas Radvila, didysis Lietuvos etmonas, buvo gailestingas didikas. Ypač jis globojo studentiją, parūpindamas jiems maistą ir drabužius. Jo gyvenimas buvo gerų darbų pynė. Jaunatvėje jo dvasios vadu buvo kun. Skarga. Kr. Radvila mirė, turėdamas 67 m. amžiaus, aprūpintas šv. sakramentais. Jis prašė, kad būtų palaidotas piligrimo drabužiais, kuriais apsirengęs kitados buvo atlikęs kelionę į Šventąją Žemę. Savo antkapyje paprašė iškalti: "Esu aš ateivis ir piligrimas prie Tavęs, kaip ir visi mano tėvai".

• Kazimiero Jogailaičio sūnus Žygimantas (vėliau vadinamas Senasis, Lenkijos ir Lietuvos karalius 1505-1548 m.), būdamas jaunesnis, kai kurį laiką svečiavosi pas savo brolių Vladislovą, Čekų ir Vengrų karalių, Budapešte, prie Dunojaus. Karalaitis ir čia vedė labai tvarkingą, beveik vienuolišką gyvenimą. Jo kambary ant stalelio gulėjo maldaknygės, vengrų rašytojo lotyniškai sukurtų maldų lapai, dailiai pergamente išpuošti ornamentais. Karalaitis buvo Dlugošo mokinys. Mokytojas jame buvo įstengęs išugdyti gilų tikėjimą. Tuos įsitikinimus po Dlugošo mirties dar pagilino Krokuvos kanauninkas Jonas Wels, kiuriam buvo pavestas karalaičio auklėjimas. Karalaitis kas rytas išklausydavo šv. mišių. Išpažinties vaikščiodavo pas pranciškonus. Pėsčias atlikdavo piligriminę kelionę prie šv. Stanislovo karsto. Tapęs karaliumi, kiekvieną savo pergalę pažymėdavo koku bažnytiniu paminklu. Gausiai dalino aukas grįžtantiems iš nelaisvės, vargšams, vienuolynams ir bažnyčioms. Tas jo religingumas darė jį panašų į savo vyresnįjį brolių šv. Kazimierą. Broliai rungtyniavo dorybėse. Jie lyg stengėsi gyventi pagal šūkį, kurį daug vėliau paskelbė Adomas Mickevičius: "Žmogus nėra sutvertas ašaroms ir šypsenoms, o savo artimo gerovei".

• Lietuvos kancleris Albrechtas Radvila turėjo paprotį, atvykęs į didesnę miestą, paprašyti, kad jo palydovai pakviestų du vietinius elgetas vakarienei. Sėsdamas prie

stalo, kancleris Radvila dalį atneštų patiekalų perduodavo elgetoms.

- Senosios Lietuvos valdovai buvo religingi. Tas religingumas dažnai pasireikšdavo anų šimtmečių būdu, kuris mums dabar būtų neįprastas, bet vis dėlto tai atskleidžia Lietuvos valdovų dvasią. Jonas Kazimieras kryžiumi guldavo prieš altorių. Žygimantas III rinko išmalda elgetoms. Jogaila pakylėjimo metu bučiuodavo žemę. Jonas Sobieskis pats tarnaudavo mišioms.

- Adomas Mickevičius, gyvendamas išeivijoje, buvo giliai įsitikinęs, kad katalikybė — tai jėga, kuri padės išeivijos žmonėms išsilaikyti, tėvynės laisvės sėkmingiau siekti. Dėl to jis pats stengėsi sutinkamų tautiečių tikėjimą palaikyti gyvą. Siekdamas sudaryti tokį gyvosios religinės dvasios sąjūdį, Mickevičius 1834 m. po išpažinties ir šv. Komunijos sukūrė "Vienybės brolius", į kuriuos įstojo Cezaris Plateris, Ignas Domeika ir eilė kitų į tremtį rusų okupacijos išblokštų žmonių. Mickevičiaus įtakai priskiriamas atsivertimas ateisto Jeronimo Kaisevičiaus, kuris tapo ne tik geru kataliku, bet ir kunigu, pasižyminčiu savo iškalba.

- Gilių religinių įsitikinimų buvo rašytojas Julius Slovackis. Dar būdamas jaunas berniukas, su savo motina ateidamas į Vilniaus katedrą, meldavosi, kad Dievas gali jam suteikti sunkų kančios bei vargo gyvenimą, kad tik leistų būti naudingu savo tautai, tampant įtakingu poetu.

Išeivijoje prancūzų revoliucinių sąjūdžių poveikyje Slovackis sumanė, kad reikia Prancūzijoje sukurti savųjų tautinę federaciją. Tą reikalą perteikti Adomui Mickevičiui buvo pavesta Felinskiui (vėliau Varšuvos arkivyskupui) ir Andriui Fredrui. Felinskis vėliau savo atsiminimuose rašė, kad Adomas Mickevičius jiems visų pirma pabrėžė religinio atgimimo reikalą. Anot jo, nepilnas yra kelias sekmadieniais vaikščioti į bažnyčią, atlikti velykinę, gauti dispensą nuo pasninko ... Tai tik bedvasis pirminės Bažnyčios atspindys. Pirmais amžiais kiekvienas veiksmas, kiekvienas žodis, kiekviena mintis plaukė iš antgamtinio

šaltinio. "Kurgi ta Dievo meilė, kuri nugali savimeilę?" — klausė jis. Mickevičius skatino viltį nukreipti ne į fizinę, o į dvasinę jėgą. Kvietė visus dirbti, kad Evangelijos dvasia išviešpatautų tautų gyvenime.

- Žinomas Lietuvos pirmaujantis valstybininkas Mykolas Pacas, miręs 1682 m., paprašė, kad jis būtų palaidotas prieš Šv. Petro ir Povilo bažnyčios duris Vilniuje, jo paties rūpesčiu taip meniškai sukurtos. Per jo kapą turėjo eiti visi įeinantieji į bažnyčią. Antkapyje teliepė įrašyti "Hic iacet peccator" (Čia guli nusidėjėlis). Net jo vardas nesuminint.

Jam mirus, verkė lietuviai, nes tai buvo geros širdies, gilaus religingumo ir nusizeminimo vyras. Po jo mirties Vilniaus akademija prabilo: "Plangit Lithuania fratrem" (Lietuva apverkia brolių). Prieš kiekvieną mūšį jis klausydavo šv. mišių. Elgetos jį vadino savo tėvu ir po jo mirties net sudėjo auką, kad būtų pamaldos už jiems brangaus velionio sielą.

Mykolas Kazimieras Pacas buvo didysis Lietuvos etmonas ir Vilniaus vaivada, didelis bažnyčių, vienuolynų ir privačių rūmų statytojas. Jo fundacijomis naudojosi Merkinės, Lipniškių, Lietuvos Brastos ir kitos bažnyčios. Buvo nepaprastai religingas.

- Jau pagarsėjęs savo kūryba Adomas Mickevičius 1832 m. buvo daugeliui savo tautiečių išeivių nusistebėjimo objektas. Matydami "Konrado Valenrodo" autorių, klūpantį ir besimeldžiantį bažnyčioje, ne vienas paleisdavo sarkastišką posakį, kuris pasiekdavo ir Mickevičiaus ausis. Poetas į tai nekreipė dėmesio ir pasiliko nepajudinamas. Kartą iš Lozanos jis rašė Bagdonui Zalieskiui: "Man lengviau, kai ant manęs burnoja dėl katalikiškumo, negu kai mane giria už kokius šurum burum, iš kurių nieko gero neišeina". Ignui Domeikai jis rašė: "Iš literatūrinių naujienų šiuo metu galiu suminėti, kad ponias Sand paskelbė fantastinių Goethės, Byrono ir Vėlinių dramų palyginimą. Mūsiškiai stebisi, matydami mane taip vertinamą; o man paguoda, kad Sand mane atakuoja dėl katalikiškumo".

Danguolė Sadūnaitė

PASKUTINIS MEDŽIŲ ATODŪSIS (rudeni)

paglostė mano galvą
savo spalva.

dabar apdainuosiu jus,
medžiai —
paliudydama jūsų tikruma...

* * *

1.

Iš pradžių
tiek žalumo tarp mūsų.

Stovėjome ramūs.
Paukščių šešėliais pasipuošę.
(Gėlių srovės plaunami).

2.

Paskui —
viskas suskilo skausme.
(Virta vaisiumi..)

PERONE

Traukinys pajudėjo.
Nebeatsimenu,
ar tą dieną snigo ar šalo.

Tik tai, kad visa sutilpau —
karštame kamuoly
gerklės.

Širdyje,
sušalusioj į ledą kruopą...

* * *

1.

Tu pasilenki ties manimi,
lyg ties vandeniu..
Ir tavo siela mano akyse
atsispindi...

Bet aš tik tai moteris.
Kaip ir ji — Ieva,
žalčio sugundyta...

2.

Ir nenoriu,
kad tas obuolio skonis burnoje
nusitęstu iki pat tavo širdies. ..

VASAROS RAMYBĖ

1.

Ištuštėjęs kiemas...

ir tik tai jaunas
medžio šešėlis —
žolėje supasi

2.

aukštyn ir žemyn —
alyvų skersvėjį:

visą dieną —
minkštoje žolėje,
aukštyn ir žemyn.

APIE JŪRĄ

1.

Sunkus ir lemtingas
tavo kraujas, jūra...
(Limpantis mėlyna užmarštimi...)

Ir lietaus plokšti, veidrodiniai lapai
vėjo rankose.
(Spalvų fontanai).

Ir žvaigždės virš tavęs —
nuo tamsos padidėjusios,
nuo liūdesio.

Dvasiniai nuodai

Zenta Tenisonaitė

Spauda kasdien mums kala apie žemės, oro ir vandens užteršimą, pamiršdama, kad žmogui gresia ir kitas baubas, būtent — dvasiniai nuodai. Iš dalies dvasinis užteršimas yra susijęs su žemės evoliucija, tiksliau sakant, su žmogaus civilizacijos ir technikos pažangos raida. Iš to kyla savotiškas moralinių principų ir žmogiškumo nuvertinimas yra pastebimas ypač pastaraisiais laikais.

Daugelis tėvų nusiskundžia, kad anksčiau, kai dar nebuvo televizijos, buvo daug lengviau vaikus auklėti, negu dabar. Tiesa, ta stiklinė Kiklopo akis nėra kalta, nors ji ir fiziškai gali padaryti vaikams žalos. Pvz., visiškai tamsoje žiūrint, gadinamos akys; nesilaikant bent trijų metrų atstumo nuo veikiančio aparato, gaunama, nors ir nežymi, Rentegeno spindulių dozė.

Didžiausias televizijos nusikaltimas slypi netinkamose programose ir nekontroliuojamame vaikų žiūrėjime. Gydytojai sako, kad vaikui iki šešerių metų amžiaus nereikėtų niekad leisti žiūrėti televizijos. Paskui vyresniesiems leisti žiūrėti tik jiems specialiai pritaikytas programas. Bet kiek tėvų tai daro?

Štai kartą matytas reginys. Dvejų metų mergytė, net dar negalinti gerai kalbėti, viešniai atėjus į kambarį, staiga išplečia rankutes, ima svirduliuoti, tyčia krinta ant kilimo, pasispardo ir, akis užmerkus, guli nejudėdama. Man atrodo, kad ir be komentarų aišku, ką ji čia norėjo atvaizduoti.

Yra pavojus, kad vaikas, kuris taip iš pat mažens kasdien žiūri televizijos, visai nieko nesuprasdamas, pasidaro savotiškas masinis produktas, kurio reakcijos, jausmai ir inteligencija atbunka. Tokiam mažam vaikui tie nesuprasti vaizdai, kartais net labai žiaurūs, vis tiek įstringa į sąmonę. Jeigu nebūtų televizijos, tai ta maža mergytė niekad nebūtų tokių reginių mačiusi. Mama jos į kiną nevestų, o vieni vaikai dažniausiai į kino sales neleidžiami iki 14 metų. Dabar televizijos aparatas, sugriaudamas visus senuosius barjerus, bet kuriuo laisvu laiku kambaryje rodo tai, kas mažiesiems visai netinka.

Žinome, kad vaikai žaidžia, pamėgdžiodami suaugusiuosius. Šių dienų vaikai žaidžia, pamėgdžiodami televizijos "didvyrius". Kai vaikai paauga ir geriau supranta, kas yra gera ir kas bloga, jau mažiau yra pavojaus. Bet dabartinės programos kartais yra tokios rafinuotos ir sudėtingos, kad dažnai ir suaugęs žmogus nebežino, kuris yra geras ir kuris blogas. Iš nusikaltėlio padaromas didvyris. Vogti iš valdžios nėra nuodėmė. Rodomos brutaliausios scenos. O ar gali būti kas nors biaučiau ir nežmoniškiau, kaip rodyti vieną žmogų, kuris žudo kitą? Gaila ir keista, kad tokių vaizdų cenzūros neiškerpa.

Technika praauga žmogų. Net ir suaugęs žmogus daug ko nesupranta. Tie nesuvirškinami dalykai ir problemos grimzta į žmogaus sąmonę ir kartais sukelia vi-

Ceikinių parapijos
(Ignalinos raj.) klebonas
K. Garuckas vadovauja
Verbų procesijai.

sokius neurotiškus negalavimus. O juk vaikas yra dar jautresnis tokiems dalykams. Dažnai girdime sakant, kad šių dienų jaunimas yra be idealizmo, brutalus, tingus, turįs kriminalinių polinkių, nepaklusnus, nemandagus. Bet kas dėl to kaltas? Pvz. imkime kad ir filmą "Peyton Place", kuris keletą metų buvo rodomas Amerikoje ir dar tebeeina Europoje. Artistų vaidyba yra gera, o ir pats veikalas gali publiką sudominti. Bet kritiškiau į jį pažvelgus, pamatysi, kokia koncentruota nesąmonė išdėliota toje kilometriniėje vitrinoje. Kokie nesąžiningi, sukti, be moralės ir principų žmonės ten vaizduojami. Aišku, yra visokių žmonių gyvenime, bet ten jau tikras neigiamų tipų koncentratas, tirštas, kaip itališka pomidorų košė.

Stebint įvairiose vietose suaugusius žmones, teko patirti, kad kai kurie pamėgdžioja "Peyton Place" veikėjų šukuoseną, drabužius, įvairias manieras. Tad jeigu tokios įtakos neišvengia suaugusieji, ką bekalbėti apie mažuosius! Kokią įtaką gali padaryti jų elgesiui ir charakteriui tie filmai, kur nuolat jie mato šaudant, kariant.

smaugiant, skandinant, padegant, sprogdinant, apiplėšiant, vagiant? Tie vaizdai, išibrovę į jų jaunas smegenis, vėliau, jiems užaugus, staiga prasiverš nekontroliuojamais veiksmais. Laikraščiai yra pilni sensacijų: vaikai išilaužia į krautuves, automobilius, seifus. Vaikai — žmogžudžiai. Dažnai jie būna turtingų tėvų vaikai, kuriems nieko netrūksta. Sakosi, jie tik žaidė, pamėgdžiojo televiziją.

Televiziją pamėgdžioja ir suaugusieji. Vagys išilaužia tuo pačiu būdu, kaip buvo rodoma praėjusio vakaro filme. Jauni žmonės užpuola praeivius, juos sumuša, visai be jokios priežasties. Jau prieš dvidešimt metų psichologai rašė, kad ateinančioms kartoms gresia kultūrinis nuosmukis. Atrodo, kad ši pranašystė pildosi. Jeigu tėvai, mokytojai, dvasios vadai nesiims drastiškų priemonių prieš vaiko sielos užteršimą, tai pasaulis bėgte nubėgs į žmogaus subeždžionėjimą.

Gyvenimo lygis kyla. Kartu didėja televizijos aparatų skaičius šeimose. Bet kiek yra tėvų, kurie, pasiėmę programą, kasdien pažymi, ką jų vaikai gali žiūrėti ir ko ne-

gali? Kiek žmonių net ir miegamajame kambaryje pastato televizijos aparatą! Tad nėra ko stebėtis ir kaltinti šių dienų atbūkusį ir knygų nebeskaitantį jaunimą. Nėra ko stebėtis, jei toks vaikas nei iš šio, nei iš to paleis akmeniu į kaimyno langą, lankstys automobilių antenas gatvėje arba susiburs į bandas ir terorizuos žmones.

Žinoma, negalima kaltinti televizijos — juk tai technikos laimėjimas. Kartais joje rodoma ir labai naudingų dalykų: koncertai, baletai, dokumentiniai reportažai, moksliškos programos ir meniški filmai. Taip pat pasitaiko gerų ir jaunimo programų. Bet reikia skirti grūdus nuo pelų.

Kartais tėvai gal visai nepagalvoja, kad tai, kas jiems sukelia tik juoką ir atrodo nesąmonė, vaikui gali palikti nemalonaus

slogučio jausmą ir sukelti baisius sapnus. Stipri psichologinė įtampa vaikui yra nesveika. Pairei vaikų nervai, blogi pažymiai mokykloje, vizitai pas psichiatrą dabar jau yra neretas reiškinys. O kas bus dar toliau?

Daugelyje televizijos programų dažnai yra rodomi visai klaidingi dalykai. Labai naudinga su vyresniais vaikais apie tokias klaidas pakalbėti.

Yra žmonių, kurie labai stropiai saugo savo vaikus ir visai neturi televizijos. Bet tokiu būdu taip pat daroma tam tikra žala. Juk, kaip minėjome, pasitaiko ir gerų programų, kurios gali ir mokytojams ateiti į pagalbą. Čia vėl reikia pakartoti: išmokime grūdus atskirti nuo pelų ir sveiką maistą nuo nuodų.

Šeimos lyderio problema

Aušra Augustinavičiūtė

Abu dirba, abu grįžta iš darbo pavargę. Kaip tokioje šeimoje spręsti darbo padalos problemą, kaip organizuoti namų ūkį?

Dažnai girdime: ar turi vyras padėti žmonai? Bet iš to klausimo išeina, kaip kažkas savaime suprantama, kad visus šeimos reikalus tvarko, šeimai vadovauja žmona. Ar mums tai priimtina? Kažin.

Tikras, darnus kolektyvas tegalimas, kai bendraujama kokioje nors veikloje. Kur bendradarbiauti sutuoktiniams? Na, pavyzdžiui, kai abu baigę mokslus ir ji dirba vienoje įmonėje, o jis kitoje! Darbo metu jie nesusitinka, vienas kitam padėti, parodyti dėmesio negali. Lieka tik laikas po darbo, kurio didžioji dalis tenka namų ruošai ir vaikams. Jei šie darbai atliekami bendromis jėgomis, lieka laisvalaikis, kurį galima praleisti kartu arba atskirai. Jeigu namie dirba tik vienas, laisvalaikis jų nesuvienys. Kas nuo darbų namuose pavargsta, tenori pasyvaus poilsio. Dėl to, daugelis ištekėjusių moterų mėgsta tiesiog pasišnekučiuoti, pasėdėti nieko neveikdamos ar

megzdamos. Be to — nedaug telieka laiko poilsiui. Antrajam labiau priimtinas aktyvus, asmenybę vystantis laisvalaikis — kokio nors kūryba, domėjimasis politika ar literatūra, sportas, diskusijos draugų rate, koks nors "hobby". Net jeigu einama kur nors kartu po to, kai ji paruošė pietus ar suplovė indus, o jis perskaitė laikraštį ar naują žurnalą, ta jų draugystė teatre ar koncerte dirbtinė, po ją slopinama nuoskauda, kuri anksčiau ar vėliau virst priešišku.

Pagaliau kur ir kada vedęs vyras gali rodyti žmonai savo atidumą, dėmesį, paslaugumą? Kur ir kada jis gali atsilyginti švelnumu, gera nuotaika, jei ne bendroje veikloje, organizuojant namų ūkį? Tokioms šeimoms nepavojingas ir skyrium leidžiamas laisvalaikis, jei tik jis turtina sutuoktinių asmenybes.

Atrodo, kad tai dėsninga — arba sutuoktiniai šeimos problemas sprendžia kartu, arba jie tolydžio tolsta vienas nuo kito, nes neturi bazės bendradarbiavimui. Tai

ne kolektyvas, o du svetimi žmonės, kuriuos teriša teisėtas intymusis gyvenimas. Tačiau pastarojo neužtenka dvasinių ryšių, o tuo pačiu ir santuokos stabilizacijai. Pagaliau, kai vieno laisvalaikis ilgas, kito — trumpas, jie negali būti lygiaverčiais partneriais ir intymiajame gyvenime.

Kai kurių sociologų duomenimis, daugelyje darbininkų šeimų vadovavimas žmonos rankose. Ji tvarko biudžetą, nustato visų šeimos narių pareigas, vertina jų elgesį, duoda įsakymus ir nurodymus. Kai kada tai gal ir gerai. Na, pavyzdžiui, jei vyras dirba kokią ypatingą kūrybinį darbą ir todėl realizuoja savo kūrybinę potenciją už šeimos ribų. Tokie asmenys namie dažniausiai visai ramiai paklūsta žmonos valiai ir nesiginčydamie atlieka pavestą darbą. Tačiau tai mažuma. Gyvename mokslinės — techninės revoliucijos sąlygomis, kai ne taip jau didelis žmonių skaičius visas savo kūrybines jėgas atiduoda darbui. Jiems būtinas įdomus kūrybinis gyvenimas už darbovietės ribų. Viena iš kūrybos sričių — vadovavimas šeimai. Kieno prigimčiai — vyro ar moters jis artimesnis?

Pagrindinė prigimtinė moters funkcija — motinystė. Kurį laiką tatau reikia visų jos fizinių ir psichinių jėgų. Kūdikį turi supti motinos dvasinė ramybė. Kai jos trūksta, jei motina išvargusi, sudirgusi, nepatenkinta savimi, tai atsispindės vaiko charakteryje kokiomis nors nepageidaujamomis savybėmis. Ši reiškinį subtiliai išanalizavo M. Zoščenko savo pedagogine prasme puikiam „Apsakyme apie išmintį“. Vyras — budi prie jų dvasinio pasaulio slenksčio ne tik dėl to, kad myli žmoną, jos gailisi, bet ir todėl, kad žmonos pergyvenimai traumuoja jo kūdikį. Ginekologai ir seksologai dažnai primena, kad net tada, kai moteris negimdo, jos jausmų pasaulis ir nervinė būklė žymiai labiau priklauso nuo organizmo biologinio laikrodžio. Dėl visų šių priežasčių jai pačiai ir visai šeimai geriau, jei kryptį duodančia ar bent emocinę šeimos pusiausvyrą vairuojančia jėga yra vyras. Štai kodėl vadovavimą šeimai, jos globojimą galima laikyti jo pri-

gimtaine funkcija. Kaip moters pareiga gimdyti ir maitinti, jei ji ryžosi tapti motina, taip vyro — globoti juos abu, jei ryžosi tapti tėvu; vadinasi, būti šeimos galva arba lyderiu, kaip sako sociologai.

Paprastai moteris smulkmeniškesnė už vyrą. Tai nebloga vykdytojo savybė, bet visai netinka vadovui. Kas gerai mato smulkmenas, sunkiai suvokia visumą. Dėl to visuose kolektyvuose žmonės nemėgsta ir labai sunkiai paklūsta smulkmeniškiesiems už save vadovams. Tai psichologinis dėsniumas ir viena iš priežasčių, kodėl mokyklų visuomeniniame darbe noriai dalyvauja ne tik mergaitės, bet ir berniukai, tik ten, kur jie patys vadovauja. Labiau išsilavinusioms moterims kiti šeimos nariai daugiau padeda taip pat tik dėl to, kad jos mažiau smulkmeniškos, mažiau varžo vyro ir vaikų iniciatyvą.

Susitarus dėl išeities taško, tai yra iš vyro ir moters išplaukiančių tunkcijų šeimoje, kitaip atrodo ir namų ūkio problemos. Natūraliausia, o todėl lengviausia vienam ir kitam, kai iniciatyvą iš pat pradžių paima vyras, kai jis, jai pritarant ir padedant, „suka lizdą“. Jeigu mergina valdinga ir jai atrodo, kad tik ji „žino“, kas gerai, kas ne, kai kurie vyrai lengvai pasiduoda valdomi. Ypač neturintieji savarankiško gyvenimo įgūdžių. Kai kurie galvoja, kad taip ir gerai, kad taip, matyt, ir turi būti, kad viską daro žmona, ir nepastebi, kaip kartu su tuo visko darymu ji tampa šeimos galva. O pralošia abu. Ji, vieną kartą visą atsakomybę prisiėmusi sau, lieka be partnerio paramos, o dažnai ir be pritarimo. Jis gi — kažkokiu pasyviu ir beveik nereikalingu žmogumi šalia žmonos. Ji be laiko nuvargsta ir susensta. Jis jaučiasi kaltas, linksta į alkoholį. Kartais vyras pabando įsijungti į namų veiklą. Tik dažniausiai iš to nieko neišeina, nes tartis su juo žmona nebemoka, neturi nei laiko, nei kantrybės. Pavargusi nuo vienišos atsakomybės, barasi, šaukia, įsakinėja. Ir vyrui, ir vaikams. Vyras jaučiasi nustumtas, atliekamas, negerbiamas. Tai viena priežastis, kodėl jis taip stengiasi nemačiomis išslysti į paupį.

barą, stadioną ar bent vyrišką kompaniją kieme. Moters iniciatyva namų ūkyje įžeidžia vyrą ir, nors jis sako "man taip ir geriau", tai nereiškia, kad nėra užgauta jo savimeilė.

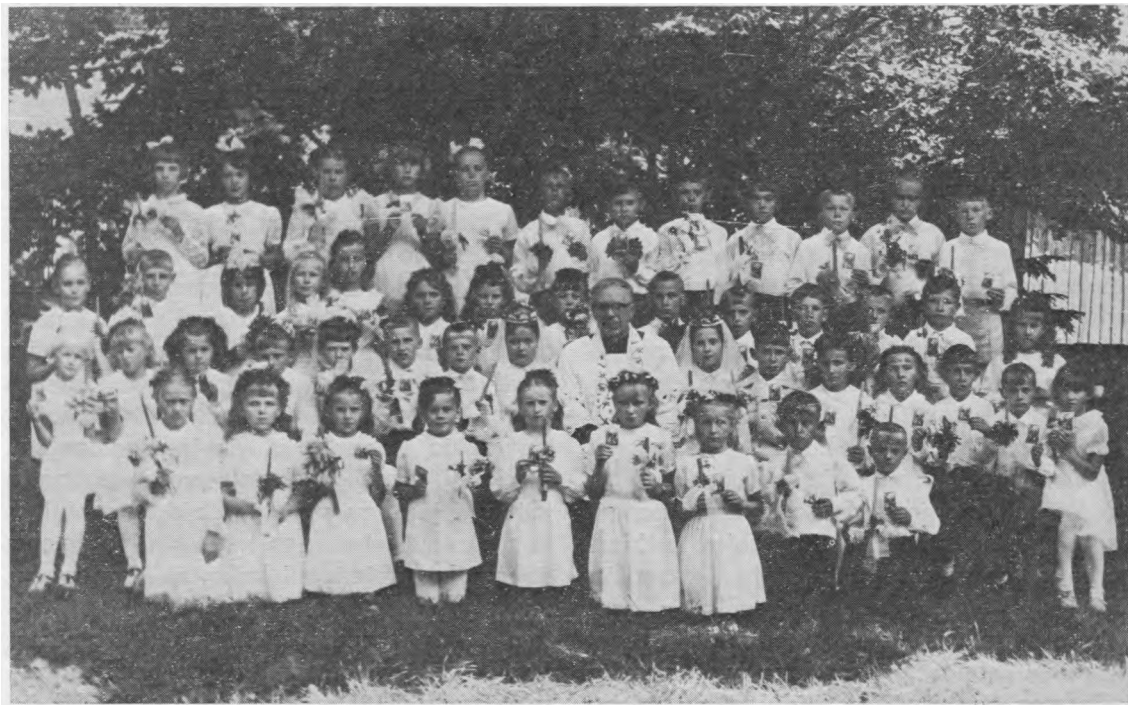
Namų ūkis, kaip ir visi darbai, turi kūrybiškumo elementų, kai žmogus jį savarankiškai planuoja, pats nutaria, ką ir kaip daryti. Laisvė — pažinta būtinybė. Ir kai bet ką darai dėl tokios, paties pažintos būtinybės — tame darbe yra ir malonumo. Visai kitaip, kai darai kieno nors liepiamas. Tie, kurie bando įsijungti į namų ūkį, atsiduria stumdomo vietoje. Darbą jie gauna, o savarankiškumo kaip moralinio pasitenkinimo šaltinį iš valdingos smulkmeniškų moters gauti sunku. Natūralu, kad jie to darbo ima nekęsti ir visaip vengti.

Tuo pat laiku moteris, atrodo, visai teisėtai skundžiasi — "jis man suvertė visus darbus", — nepastebėdama, kad jis šeimoje jau iš viso nevaidina jokio vaidmens ir kad jai reikalingas jau ne kaip draugas, bendrininkas, su kuriuo ne tik kartu dirba-

ma, bet ir tariamasi, bet tik kaip paklusni darbo jėga. "Jis turi padėti" — dažniausiai tereiškia, kad jis turi klausyti įsakymų.

Moteris negaili vyrui priekaištų už tingumą. Bet juk priekaištai — tai pati stipriausia garantija, kad niekas nepasikeis. Vyras, juos girdėdamas, tik dar labiau įsitikina savo teisumu: jie jam teįrodo, kad žmonos "blogas charakteris", o jis pats kankinys. Tuo pačiu pateisinamas abejingumas namų reikalams.

Taigi užmiršus, kad porinėje šeimoje, susiklosčiusios vyro ir moters funkcijos yra biologiškai sąlygotos, pažeidžiamas pats porinės šeimos principas. Tokios šeimos negalima pavadinti lygių partnerių sąjunga, tai greičiau kažkas panašaus į senoviską matriarchalinę šeimą, kur netikusį vyrą buvo galima išvyti. O juk šiandien yra šeimų, kur, vyrą išvijus, nebūtų nuostolio arba gyvenimas tik palengvėtų. Tai, kad skyrybų metu vaikai be jokių diskusijų ir svarstymų paprastai paliekami motinai, o ne tėvui, taip pat gal stiprina matriarcha-

Ceikinių parapijos vaikučiai, priėmę pirmąją Komuniją 1973 m., su klebonu vidury.

lines tendencijas. Tačiau mokslinės-techninės revoliucijos epocha — ne pirmą kartą bendruomenės epocha. Tinkamas vaiko sąvybių formavimas sunkiai įmanomas šeimoje be vyro. Todėl, organizuojant šeimos buitinį moksliniais pagrindais, būtina, kad ir vyras, ir žmona atliktų joje pastovias, jų prigimčiai artimiausias funkcijas.

Mes — daugelis išeiviai iš tradicinės valstietiškos šeimos, kurioje tėvas arė, sėjo, važiavo į malūną. Motina kepė duoną, audė. Vaikai matė abiejų veiklą. Vienas buvo vyriškumo, kitas moteriškumo simbolis. Dabartiniai vaikai nemato savo tėvų darbo metu, o tik namie. Jei namie abu kažką veikia, tai abu ir yra vaikų dėmesio centre. Lygiuodamiesi į juos, vaikai kuria savo charakterius. Jei aktyvi pusė bus tik moteris, nejučiomis ir dukra arba sūnus perims daugiau motinos, nei tėvo bruožų.

Iki šiol buvo tendencija už pasyvumą šeimoje kaltinti vyrus, jų tingumą, abejingumą. Matyt, ne mažiau tai priklauso ir nuo moters, kuri neduoda jam galimybių pasijusti šeimos lyderiu. Ne retas atvejis, kai susituokiama jos iniciatyva arba dėl jos ašarų, kai su vyru nederinami nei šeimos prieauglio klausimai, nei šeimos tikslai. Aišku, kai moteris valdinga arba nekantri, ji gan lengvai tampa vienvalde šeimos galva. Ir kai vyras skundžiasi, kad šiuolaikinei moteriai dažnokai trūksta moteriškumo, paprastai turima galvoje ne tai, kad ji pernelyg protinga, arba nepakankamai gera šeiminkė, o tik tai, kad ji linkusi besąlygiškai diktuoti, o "geras vyras" turi "padėti". Vykdydamas jos valią, na, pavyzdžiui, plauti grindis, kartais indus, nuvesti vaiką į darželį ir — nesikišti ten, kur jo neprašo. Tuo tarpu vyrai teigia, kad jie nori nuosavos šeimos. Nori turėti žmoną, kuriai reikalinga jo globa ir parama, nori turėti vaikų, kurie ne tik fiziškai, bet ir morališkai būtų jų vaikai. Aišku, daugeliui moterų dėl menkos jaunų vyrų orientacijos butyje lengviau susiversti visą atsakomybę už šeimą ant savo pečių, nei laukti, kol iki jos priaugs vyras. Juo labiau, kai jos mano, kad tai auka ant mei-

lės aukuro. Ką joms galima patarti? Visų pirma — ugdyti kantrybę. Ne tam, kad, dantis sukandusios, atidirbtų namie antrą pamainą ar pakeltų nuoskaudas ir ižeidinėjumus, o tam, kad kantriai į visas šeimos problemas įjungtų savo jauną vyrą. Kad nuo pirmos dienos visus darbus dalintųsi, kad jos laisvalaikis nebūtų trumpesnis už jo laisvalaikį, kad neskubintų jo, kad sudarytų sąlygas tapti šeimos galva. Ir tai — būtinai iki pirmo vaiko gimimo. Kas ligi tolei nepasijuto esąs šeimos vadovu, nepasijus ir tikru tėvu.

Vyru, kuris imasi vadovauti šeimai, būtina žinoti kai kuriuos daugeliui moterų būdingus savitumus. Pasitaiko jaunų moterų, kurios niekuo nesidomi, išskyrus nebent šokių ir kavines. Bet tai retenybė. Dažniausiai moteris namų ruošos darbams neturi jokio saiko. Viena, nesiskaitydama su realiu laiko biudžetu, linkusi be galo švarintis — grindys, langai, baltiniai, dulkės. Dažnai nepripažįsta nei skalbyklos, nei valyklos, niekas nepadarys "taip gerai ir taip pigiai", kaip ji. Kita lygiai taip pat, nesiškaičiuodama eikvoja laiką įmantriems valgiams, kepiniams, kepsniams. Dar kitos ado, siuva, ardo, mezga. Ir taip be galo. Daugelis, ypač kaime užaugusių mergaičių, net ir laisvalaikio nemoka praleisti kitaip, tik ką nors mezgamos, konservuodamos, kepdamos rožėmis papuoštus tortus. Nors nupirkti visa tai pigiau. Čia būtinas apgalvotas vyro įsikišimas, jo logika. Žmoną reikia išmokyti naudotis laisvalaikiu taip, kad jis ją turtintų, darytų protingesnę, fiziškai stipresnę, atsparesnę. Juk moteris dažnai neturi laisvalaikio vien tik dėl to, kad nediršta "nieko neveikti". Bet kartu tik ta moteris, kuri moka naudotis laisvalaikiu, geriau supras bei pripažins tokią pat teisę savo vyrui.

Lenkų sociologai jau prieš keletą metų nustatė: jei vyras, kuris anksčiau nepadėdavo, pradeda žmonai padėti, nepaimdamas bendro vadovavimo į savo rankas, tai ši kaip neturėjo laisvalaikio, taip ir dabar neturės. Tiesiog dažniau plaus langus, ilgiau šluostinės dulkes, dažniau mezinės.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.I./Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS

VAIZDINGI POSAKIAI APIE AKIS

Norėdami praturtinti mūsų skaitytojų, ypač jaunimo, kalbą, praėjusį kartą davėme daug vaizdingų posakių su žodžiu akys. Tuos posakius iliustravome pavyzdžiais iš gyvosios liaudies kalbos. Šį kartą pažvelgsime į akis. Akys yra poetų apdainuotos. Akys, kaip sakoma, yra sielos veidrodys. Tad visai nenuostabu, kad ir su šiuo žodžiu mūsų šnekamojoje kalboje randame labai daug vaizdingų posakių. Čia kai kuriuos jų ir pateikiame.

AKIMS ANT KAKTOS IŠSPROGTI — nustepti: Žiūriu — gi ir jis ten besėdįs, man net akys ant kaktos išsprogo.

AKIS APDUMTI, APMUILYTI, APMONYTI — apgauti, apsukti: Be reikalo tu man nori akis apdumti, nebijok — ir aš nepėsčia

Moteris gali užmiršti savo darbo ribas ir dėl emocinio judrumo, gailestingumo. Dažnai, užmiršdama save, bando visiems padėti. Todėl reikalinga griežta kontrolė, kad, nudirbusi savo darbus, ji negriebtų daryti to, kas skirta kitiems.

Net tais atvejais, kai vyras vakarais užsiima koku nors kūrybiniu darbu ir namų ruošoje nedalyvauja, bendras vadovavimas turėtų būti jo rankose. Be to, jis turėtų kontroliuoti žmonos darbą ir poilsį. Be vyro kontrolės ji dažniausiai persidirba. O tada — sudie namų jaukumui ir šilumai. Teisingai vadovauti namų ūkiui įmanoma, tik pačiam išbandžius visus namų darbus. Tik po to jaučiama, kiek šiems darbams reikia laiko ir energijos, kiek jie vargina.

(nekvaila). Norėjo man akis apmUILyti, bet nepasisekė. Netikėk — jis tau tik akis monija.

AKIS ATIDARYTI — pradėti suprasti: Pirma aš nesupratau, apie ką čia kalbama, bet šis įvykis man akis atidarė.

AKIMS NUŠVISTI, PRAŠVISTI — pralinksmėti, nudžiugti: Kai aš jį pamačiau, tai net akys prašvito.

AKYSE AUGTI: labai greitai augti: Kai žiūri — tie vaikai akyse auga: dar neseniai buvo vystykluose, o dabar jau pusberniai.

AKIMIS BADYTI — įžūliai žiūrėti, niekinti, gėdinti: Visi ją ėmė akimis badyti, o ji nė nekrust (nesijaudina). Nėra kur dėtis — visi akimis bado. Už tokį darbą visi jį akimis bado.

AKIS KAITINTI — gėdą jausti: Aš ten neisiu akių kaitinti.

AKIMIS DĖBČIOTI — piktai, įžūliai žvalgytis: Matyt, jis dėl ko nors užsigavęs — tik akimis dėbčioja.

Į AKĮ (AKIN) DĖTI — miegoti: Bernai vėl nuėjo ant šieno akin dėti.

AKIMS DIDESNĖMS UŽ PILVĄ BŪTI — besojiui būti: Vaikeli, tavo akys didesnės už pilvą — tiek prisikrovei, o dabar nesuvalgai.

AKIS DRASKYTI — užsipulti, bartis, rėkti: Ko tu čia man akis draskai, juk aš visai nekaltas.

AKIMS DRYŽOMS BŪTI — būti girtam: Jau tavo akys dryžos nuo to alaus.

AKIS PAGANYTI — gėrėtis, pasigrožėti: I tą gegužinę tiek gražių merginų prisirinko, kad buvo kur akis paganyti.

AKIS ĮSMEIGTI — atidžiai, su dėmesiu žiūrėti, spoksoti: Ko tu čia dabar stovi, į mane akis įsmeigęs?

AKIMS Į STULPĄ PAVIRSTI — sustingti: Tėvo akys tik į stulpą pavirto, ir numirė.

AKIS PRAŽIŪRĖTI — ilgai laukti: Jis laukė, laukė ir akis pražiūrėjo belaukdamas.

AKIS Į AKĮ PASAKYTI — atvirai pasakyti: Čia nėra jokios paslapties, aš tau galiu akis į akį pasakyti.

AKIS IŠVERSTI, IŠPŪSTI — nustebusiam būti, nustebusiam žiūrėti: Ko gi taip į mane spoksai, akis išpūtęs?

AKIS KAISTI — gėdintis: Aš visai nenoriu dėl jo akių kaisti, tegul jis pats už savo darbus atsilygina.

NETURĖTI KUR AKIŲ DĖTI — nedrįsti pažvelgti, gėdintis: Man dėl to buvo tokia gėda, kad neturėjau kur akių dėti.

Į AKIS LĮSTI — įkyrėti: esu labai užimtas — nelįsk man į akis.

UŽMESTI AKĮ — žvilgterėti, pažvelgti, pasaugoti: Aš turiu trupučiuką išeiti iš namų — užmesk akį retkarčiais į mano vaikus, kad per daug neišdykautų.

AKIS VARTYTI — norėti įsiteikti, norėti patikti: Kad ir kaip ta mergina akis vartė, bet vis tiek jis į ją nežiūrėjo.

AKIŲ NEATITRAUKTI — neatsižiūrėti: Ten buvo taip gražu, kad aš negalėjau akių atitraukti.

AKIŲ NENULEISTI — visą laiką stebėti: Matyt, aš jam patinku — jis visą laiką nuo manęs akių nenuleidžia.

AKIS NULEISTI — susigėsti, nežiūrėti: Be abejo, jis jaučiasi kaltas esąs — kai tik mane pamato, tuoj akis nuleidžia.

AKIMIS NUGLOSTYTI — gėrėtis: Matyt, kad ta mergina jam labai patinka — jis tame pobūvyje ją akimis nuglostė.

AKIS PAKELTI — pažvelgti: Jis taip to įvykio priblokštas, kad negali nė akių pakelti.

AKIS PANARINTI — būti nepatenkintam, nepažvelgti: Kai jis supyksta, akis panarina, ir nė žodžio iš jo neišpeši.

AKIŲ PASIKLAUSTI — gerai apžiūrėti: Akių pasiklausk, kad nematai, gal tada pamatysi.

AKIMS PAŽALIUOTI, ŽAIBUOTI — labai supykti: Jam tik akys pažaliavo ir trenkė kumščiu. Tu jo neerzink, juk matai, kad jau akys žaibuoja.

AKIS PRADARYTI — pradėti suprasti: Tos nelaimės jam akis pradarė.

AKIMIS PRARYTI — sunaikinti, pada-

Procesija prie Ceikinių
parapijos
bažnyčios 1973 m.

ryti kam blogo: Kad jis galėtų, tai mane akimis prarytų.

AKYSE STOVĖTI — nuolat matomam būti, nuolat ką prisiminti: Man tas pakuoklis nuolat akyse stovi.

AKIS SUDĖTI — užmigti: Visą naktį negalėjau akių sudėti.

AKĮ TRAUKTI — patikti: Tas paveikslas man visuomet akį traukia, reikės jį nusipirkti.

AKIES NETURĖTI — nepatikti, nemėgti: Mokytojas ant jo akies neturi.

AKIS UŽ AKĮ — atsikeršyti, "kaip tu man, taip aš tau": Niekas nepadarysi — akis už akį.

GERĄ AKĮ TURĖTI arba GERŲ AKIŲ BŪTI — pastabiam būti: Ji gerą akį turi — jau taip seniai nesimatėm, bet mane vis tiek atpažino. Jis gerų akių — taip greit mane pastebėjo.

Į AKIS DURTI — parodyti: Kai į akis dūri, tai tik tada jis pamato.

Į AKIS LĖISTI — kabinėtis: Nelisk man į akis, nebūk toks įkyrus.

Į AKIS MIGLĄ LEISTI, PŪSTI — meluoti, niekus kalbėti: Nepūsk man miglos į akis, aš vis tiek netikėsiu.

Į AKIS NEĮSILEISTI — nenorėti matyti: Aš tavęs daugiau nenoriu į akis įsileisti.

Į AKĮ SPIAUTI — palikti, pamesti, nusi-gręžti: Spiauk tam vyrui į akį, argi geresnio nerasi?

Į AKIS KIBTI, ŠOKTI — lįsti, pulti, kabinėtis: Jis toks mažas, bet kiekvienam į akis kimba. Nešok kitam į akis, pats kaltas būdamas.

IŠ AKIES — nesvėrus, nematavus: Aš iš akies pasakiau, kiek tas kumpis sveria. Jau iš akies atrodo, kad ji vyresnė už savo vyrą.

IŠ AKIŲ DINGTI, EITI — pasišalinti: Po to įvykio jis dinga visiems iš akių. Eik iš mano akių, kad aš daugiau tavęs nematyčiau!

IŠ AKIŲ IŠLEISTI — nesaugoti: Tik išleisk mokinius iš akių, ir tuoj pradeda išdykauoti.

IŠ PO AKIŲ PRAPULTI — tuoj dingti:

Rodos, jis buvo čia pat, bet tuoj iš po akių prapuolė.

ŽIŪRĖTI KAIP SAVO AKĮ — labai saugoti: Aš jį žiūriu kaip savo akį, kad neprapultų.

KAIP AKIS IŠDEGĘS — labai greitai: Ko taip bėgi, lyg akis išdegęs?

KIAULĖS AKIS TURĖTI — neturėti gėdos: Jis kiaulės akis turi, kad po tų šmeižtų dar drįsta pas mane ateiti.

EITI KUR AKYS VEDA, NEŠA — bet kur eiti, eiti toli nuo kokio žmogaus ar vietos: Jau man taip įgrįso su juo gyventi, kad eisiu, kur akys neša.

MANO AKIMIS ŽIŪRINT — man atrodė: Mano akimis žiūrint, jis nėra jau toks gražus.

MIEGUI Į AKIS LĖISTI — miego norėti: Jo klausant, man miegas į akis lenda.

NĖ AKIŲ NEPAKELTI — neišdrįsti pažiūrėti: Jau taip jis susigėdęs, kad nedrįsta nė akių pakelti.

NĖRA KUR AKIŲ DĖTI — labai gėdytis: Jau po to nemalonaus įvykio man nėra kur nė akių dėti.

NUO AKIŲ NENULEISTI — labai saugoti: Nenuleisk vaiko nuo akių, kad į vandenį neįkristų.

PASKUTINĘ AKĮ IŠPLĖŠTI — viską atimti: Kad galėtų, tai paskutinę akį išplėštų.

PER AKIS — 1. labai daug: Dobilų tai jau šiemet per akis turėsime; 2. įžūliai, įkyriai: Jis per akis vagia. Ar tu dar nežinai, kad jis per akis meluoja?

PO AKIŲ, PO AKIMIS — aiškioje vietoje: Pasidėk po akių pinigus, kad rytoj nereikėtų ieškoti.

PRIE KETURIŲ AKIŲ — vienas su vienu: Mudu tą ginčą išspręsime prie keturių akių.

PRIEŠ AKIS — ateityje: Dar visas jo gyvenimas yra prieš akis.

SU AKIMIS NUDURTI — baisiai žiūrėti: Mane tos mergos buvo gatavos su akimis nudurti.

TOMIS PAČIOMIS AKIMIS BŪTI, ATSIKELTI — neišsimiegoti, akių nesudėti: Jis per naktį užė, o šiandien tomis pačiomis akimis atėjo į darbą.

Skyrių tvarko DANUTĖ BINDOKIENĖ

APIE LIETUVIŠKAS PAVARDES

Lietuvių kalbos ir literatūros instituto toponimikos grupė, kuriai vadovauja filologijos mokslų kandidatas Aleksandras Vanagas, pradėjo sudarinėti "Lietuvių pavardžių žodyną". Šiame žodyne alfabeto tvarka numatoma pateikti visas dabartines lietuvių pavardes. Prie kiekvienos pavardės bus nurodyta, kur toji pavardė yra paplitusi ir kiek iš viso yra tos šeimos pavardžių. Pavardės bus pateiktos sukirčiuotos, paaiškinant ir jų kilmę. Iki šiol jau surinkta apie 200,000 pavardžių kartoteka. Apie tai platesnį straipsnį išspausdino "Gimtas Kraštas" (Nr. 44, 1874). Kai kurios informacijos apie lietuviškas pavardes yra labai įdomios ir jomis norime pasidalinti su "L.L." skaitytojais.

Lietuviškų pavardžių susidarymo šaknys siekia labai tolimus laikus — XV a. pradžią ir net XIV a. pabaigą, tačiau tikrosios pavardės, kaip mes jas dabar suprantame, pradeda atsirasti tik XVI a. Vissas XVII ir net XVIII šimtmetis yra inten-

UŽ AKIŲ — nematant: Į akis jis man kaip angelas, o už akių — kaip velnias.

UŽ AKIŲ LĖISTI — nesilaikyti eilės: Jis toks nemandagus, kitiems už akių lenda, kai eina maisto pasiimti.

VIENAS KITAM Į AKĮ ĮKRISTI — vienas kitam patikti: luodu jau vienas kitam į akį įkritę, tuoj reikės ruošti vestuves.

VISŲ AKIS Į SAVE TRAUKTI — visiems patikti: Ji visų akis į save traukia, tokios gražuolės dar niekad nemačiau.

syvaus pavardžių formavimosi laikas. Pavardžių susiformavimas baigėsi maždaug XIX a. pabaigoje. Šis pavardžių formavimosi laikotarpis — o jis tęsėsi šimtmečiais — buvo labai nepastovus, audringas ir sudėtingas Lietuvos istorijoje. Tai galima pastebėti ir lietuviškame pavardyne.

Bene svarbiausias dabartinių lietuvių pavardžių bruožas yra tas, kad pagal kilmę dauguma jų yra nelietuviškos. Kodėl taip atsitiko, paaiškina tas pats Aleksandras Vanagas.

"Krikščionybė į Lietuvą atėjo per Lenkiją, todėl visi šventųjų vardai, kuriais lietuviai buvo krikštijami, nežiūrint, kurios tautybės jie originaliai buvo, dažniausiai turėjo lenkišką pavidalą. Lietuvių pavardžių susidarymo specifika buvo tokia, kad ne senieji pagoniškieji, o daugiausia svietimos kilmės krikšto vardai buvo tos sėklos, iš kurių vėliau išaugo lietuviškos pavardės. Pvz. iš krikšto vardo *Jonas* dabar turime per penkis šimtus skirtingų pavardžių. Daugumas jų susijusios su slavų kraštais, o kitos gali būti atėjusios iš vakarų, dažniausiai iš germanų kalbų. Šeimų, turinčių pavardę, išverstą, padirbtą ar kitaip susijusią su krikšto vardu *Jonas* Lietuvoje yra apie 10,000. Vien Jankauskų Lietuvoje yra per 1100. Daugiau kaip 500 yra Ivanauskų, per 350 Jonaičių, apie 250 Jonušų ir Jašiūnų ir t.t. Gausiai pavardžių yra ir iš daugelio kitų krikšto vardų — iš *Motiejaus* — apie 410, iš *Jokūbo* — apie 200 ir t.t.

Senesniais laikais Lietuvoje labai populiarius vardas buvo *Petras*, tad nenuostabu, kad pagal gausumą antrą vietą Lietuvoje

užima pavardė *Petrauskas* — per 1200 šeimų. Dažnos lietuvių pavardės susidariusios iš slaviškos kilmės krikšto vardo *Stanislovas*, *Stasys* (per 1000 Stankevičių šeimų, per 300 Stankų, per 200 Stanevičių, apie 120 Stasiūnų ir t.t.), iš lotyniškų vardų *Povilas* (apie 850 Paulauskų, apie 160 Povilionių, per 100 Paulavičių ir t.t.), *Urbonas* (apie 370 Urbanavičių, per 250 Urbonavičių, apie 80 Urbaičių, apie 60 Urbučių ir t.t.) ir daugelis kitų.

Lietuvoje žinoma apie 40 tūkstančių skirtingų pavardžių. Kokius du trečdalius jų sudaro tokios, kurios vienaip ar kitaip yra susiję su krikšto vardais.

Bene dažniausia pavardė Lietuvoje yra *Kazlauskas* (su variantais *Kazlauskis*, *Kozlovskis* ir pan. yra iš viso per 1500 šeimų). Nėra abejonės, kad tai slaviškos kilmės pavardė sietina su lenkų *Kozlovskį*, baltarusių *Kozlouski*, rusų *Kazlovskij* ir pan. Kyla įtarimas, kad daugelis mūsų pavardžių *Kazlauskas* yra vėlesnės, pagal lenkų *Kozlovskį* ar pan. "išverstos" iš lietuviškų *Oželis*, *Ožiūnas* ar kt. Tokių vertimo atvejų pavardžių susidarymo istorijoje žinoma nemaža — pono ar raštininko valia *Žvirblis* pavirsdavo į *Vrublevskį*, *Avelė* — į *Barauską* ir kt.

Labai daug Lietuvoje ir iš svetur atklydusių skolintų pavardžių, t.y. tokių, kurias atnešė Lietuvoje apsigyvenę, o vėliau sulietuvėję, svetimtaučiai. Iš krikšto vardų sudarytos, "išverstos", atklydusios ir kitos nelietuviškas šaknis (ar kamienus) turinčios pavardės dabar vyrauja — jų susidaro iš viso apie 70-75%. Vis dėlto gausu ir lietuviškų pavardžių. Bene dažniausiai sutinkama yra *Balčiūnas* (apie 900 šeimų). Lietuvoje yra po 550 Kairių ir Žemaičių, per 420 Kubilių, apie 300 Budrių, Miškinių, Šukių šeimų ir kt. Labai įvairios, kartais patrauklios, bet dažniau pašaipios ar net piktokos yra pravardinės kilmės pavardės, kaip: *Baltkojis*, *Juodakis*, *Didžiulis*, *Klypa*, *Piktur-na* ir kt. Esama ir kitokios kilmės lietuviškų pavardžių — vietovardinių, tautovardinių, augmeninių, gyvūninių, amatinių ir pan. Turint dar galvoje, kad pavardės, ki-

lusios iš krikšto vardų, dažnai turinčios lietuviškas tėvavardines priesagas — *-aitis*, *-ūnas*, *-ėnas*, *-onis* ir kt., yra aiškiai lietuviškos pavardės, galima spėti, kad lietuviškų pavardžių yra apie pusę. Tiesa, ne visada būna aišku, kuri pavardė lietuviška, kuri skolinta, todėl straipsnyje pateiktieji duomenys apie lietuvių pavardžių grupes, jų gausumą ir pan. yra apytikriai. Išėjus žodynui, bus galima susidaryti tikresnį vaizdą apie lietuviškąsias pavardes ir jų kilmę".

EKSPONUOJAMA PROPAGANDA

Spalio mėn. vidury Kopenhagoje vyko TSRS prekybos ir pramonės paroda. Maždaug ketvirtadalis jos ploto buvo skirta Lietuvos paviljonui, kuriame įruožta lietuviškų knygų ekspozicija. Eksponuojamų knygų tarpe yra savų autorių grožinės literatūros kūrinių, vertimų iš svetimų kalbų (ypač danų rašytojų), bet labiausiai į akis krinta pavadinimai: "Lenininiu kursu", "Apie TSKP ir Tarybų valstybės užsienio politiką" (L. Brežnevas), "Tarybų Lietuva—klestėjimo keliu" (A. Sniečkus), "revoliucinio judėjimo Lietuvoje dalyvių ir kovotojų prieš hitlerinį fašizmą atsiminimai, Lietuvos TSR vadovaujančių partinių ir tarybinių darbuotojų knygos apie įvairias respublikos liaudies ūkio ir kultūros sritis" ir t.t. Net Lietuvos skyriaus parodoje svečiams atminimui bus įteikiamos M. Šumausko "Socialistinė Lietuva", J. Maniūšio "Tarybų Lietuvos ekonomika ir kultūra" ir kt. Taigi su pasididžiavimu "Tiesoje" (Nr. 237, 1974) aprašoma lietuviškos knygos paroda Danijoje yra tik kitas, eilinis propagandos maišelis komunistiniuose ratuose.

DĖKOJA UŽ BULVES

TSKP Maskvos miesto komitetas telegrama dėkoja Lietuvos KP Centro Komitetui, o tuo pačiu ir visiems kolūkiams, partiniams ir tarybiniais organams už bulvių pristatymo maskviečiams užduoties įvykdymą pirma laiko. Telegramoje giriamos "aukštos kokybės" Lietuvos bulvės ir linkima respublikos žemės ūkio darbuotojams pasiekti naujų laimėjimų, vykdant valstybinius

- *Prancūzijoje* katalikų mokyklose yra 2 milijonai moksleivių ir studentų. Vyriausybė pradėjo siekti tas mokyklas suvalstybinti. Pusantro tūkstančio katalikų mokytojų susibūrė į organizaciją jų ginti.
- *Japonijoje* Gerojo Ganytojo sąjūdis duoda televizijos ir radijo programas, kuriomis stengiamasi pasiekti gyventojus, mažai painformuotus apie katalikų mokslą. Programose keliamos įvairios aktualios gyventojų problemos ir nurodomas katalikybės nešamas jų sprendimas. Duodamas ir krikščioniškojo mokslo kursas susirašinėjimo būdu. Tuo jau pasinaudojo per 75,000 žmonių. Ši sąjūdį įsteigė Maryknoll bendrijos narys James Hyatt.

planus ir socialistinius išsipareigojimus "gamtinai ir parduoti valstybei žemdirbystės ir gyvulininkystės produktus".

("Tiesa", Nr. 245, 1974)

DIDVYRĖS PRIZAS NE TAI DIDVYREI

Š.m. spalio mėn. "Tiesoje" (Nr. 251) skaitome, kad: "Geriausią rezultatą Pakruojo rajone, auginama paršelių, pasiekė "Vilties" kolūkio paršavedžių prižiūrėtoja P. N. Ji apdovanota pereinamuoju Socialistinio Darbo Didvyrės S. Vitkienės prizu.

Iki šiol P. N. jau gavo iš kiekvienos prižiūrimos paršavedės (kiaulės) po 15 paršelių". Net gyvenant erdvių tyrinėjimo amžiuje, niekaip neįmanoma suprasti, kokių būdu uolioji kiaulių šėrėją įtaigoja kiaules, kad jos atsivestų po 15 paršelių. Ar tik šį kartą "darbo didvyrės" prizas neatiduotas ne tai didvyrei?

- *Vokiečių katalikų* suvažiavimas Moench Gladbach vietovėje, V. Vokietijoje, stipriai protestavo prieš įstatymais pradedamas teikti lengvatas negimusių kūdikių žudymui. Suvažiavime dalyvavo ir V. Vokietijos prezidentas W. Scheel. Buvo sukeltos ovacijos krikščionių demokratų partijos vadui Helmut Kohl už jo priešinimąsi prieš negimusiųjų žudymo įteisinimą.

- *Senų airių pilį* atnaujino grupė JAV karmeličių vienuolių. Jas čia prieš 10 m. Dublino arkivyskupas pakvietė atidaryti senelių namus. Tam netoli Dublino nupirko žemės, ant kurios stovėjo XII šimtmečio cisterių pastatyta pilis, jau sunykusi. Karmelitės ją atnaujino. Dabar ji atdara publikai. Susidaranti įplaukos bus panaudotos antros senelių prieglaudos statybai.

- *Anglijoje* pranciškonai ir pranciškonės atšventė 750 m. sukaktį nuo savo iškūrimo D. Britanijoje. Dar 1224 m. šv. Pranciškus pasiuntė į Angliją devynis pranciškonus. Jubiliejaus pamaldose dalyvavo ir anglikonų arkivyskupas M. Ramsey.

- *Filipinų* katalikų vyskupai kreipėsi į prezidentą F. Marcos, skatindami atšaukti karo stovį.

- *JAV-se* tarptikybė Šv. Rašto savaitę paskelbta lapkričio 24 - gruodžio 1 d.

- *Seselė Jane Marie Perrot*, šaričių vienuolijos narė, yra redaktorė JAV muzikos mokytojų žurnalo MUSART.

- *Čilėje* praversti žemės reformą pakviestas talkon Lojolos universitetas Čikagoje. Pritariant Čilės žemės ūkio ministerijai, Lojolos universitetas, drauge su Čilės universitetu, padės paruošti žemės reformos

planus ir padės išplėsti biomediciniškos inžinerijos dėstymą Čilėje.

- *Tarptautinės katalikių moterų* organizacijų unijos suvažiavimas įvyko Tanzanijos mieste Dar Es Salaam. Dalyvavo 250 delegacijų iš 70 kraštų. Pagrindinė svarstymų tema buvo: "Katalikių moterų organizacijų veikla, siekiant teisingesnės pasaulio santvarkos".

- *Apaštalų Sostas* (Vatikanas) dalyvavo ar dalyvauja su savo delegacijomis Jungtinių Tautų posėdžiuose, Tarptautinėje meteorologijos organizacijos VI sesijoje Rumunijoje, Žemės ūkio ir mitybos organizacijos Rytų rajono konferencijoje Tokijo mieste. Pabėgėlių aprūpinimo organizacijos posėdžiuose Liuksemburge, Tarptautiniame ekologų kongrese Hagos mieste.

- *JAV katalikų pagalba* nukentėjusiems nuo uragano Honduras valstybėje ir kituose centrinės Amerikos kraštuose prašoka pusę milijono dolerių. Su paramos siuntomis buvo išvykę apie 300 savanorių talkininkų padėti nukentėjusiems.

- *Laikraštis The Guardian*, leidžiamas Little Rock vyskupijos, paskelbė, kad nepriims skelbimų tų kandidatų į politinius postus, kurie palankūs negimusių žudymui,

- *James ir Thomas Shehnan*, broliai, kurių vienas buvo General Motors egzekutyve, kitas Eastman-Kodak sąskaitininkas, abudu jau per 50 m. amžiaus, įstojo į teologijos mokyklą — vienas Miami, kitas Milvaukeje — ir ruošiasi tapti kunigais.

- *Pranciškonų vienuolynas Washington*, kuris per metus susilaukia apie pusę milijono lankytojų, švenčia 75 m. sukaktį. Ten yra išrašytos "Tėve mūsų" įvairiomis kalbomis, jų tarpe ir lietuvių.

- *Fidži salose*, kur yra 43,000 katalikų, vietinis dvasininkas prel. P. Mataka paskirtas vyskupu.

- *Buęs pirmaujantis Pietų Amerikos dainininkas Jose Mojika*, kuris gaudavo net po 1,000 dol. už koncertą, 1942 m. įstojo į pranciškonus ir tapo kunigu, o dabar mirė Limoje, Peru, ištiktas širdies smūgio, turėdamas 78 m. amžiaus. Būdamas solistu, jis yra dainavęs Metropolitan opere.

- *Filmų aktorius Walter Brennan*, apdovanotas trimis Oscarais, sulaukęs 80 metų amžiaus, mirė Oxnarde, Mass. Buvo nuširdus katalikas.

- *Arkiv. Ivan Bucko*, vadovavęs pusei milijono ukrainiečių pabėgėlių Europoje, kuriuos aptarnavo 300 kunigų, mirė turėdamas 82 m. amžiaus.

- *Europos krikščioniškųjų Bažnyčių konferencija* įvyko Engelsberge, Šveicarijoje. Dalyvavo ir katalikų Bažnyčios delegacija. Pagrindinė konferencijos studijų tema buvo "Vienybė Kristuje ir taika žmonėms".

- *Zairo respublikoje*, Afrikoje, 1972-1973 mokslo metais katalikų mokyklose buvo 1,850,000 moksleivių, o valstybinėse tik 1,100,000.

- Northwestern universiteto biochemikas dr. D. Forman apskaičiavo, kad žmoguje esančių neorganinių medžiagų kaina dabar būtų 5 dol. 60 ct.; taigi — pakilusi. 1969 m. tos medžiagos tebuvo vertos 3 dol. 50 ct.

- *Ekumeninis švietimo vadovų pasitarimas*, kuriame dalyvavo katalikų, protestantų ir žydų atstovai, įvyko New Yorke. Nutarta, kad švietimas turi lygiagrečiai eiti su moralinių vertybių auklėjimu.

- *Speciali popiežiaus misija Kipre* buvo prielankiai priimta ir graikų, ir turkų.

- *Marie V. Duii*, katalikė rašytoja, poetė, mirė New Yorke, sulaukusi 87 m. amžiaus.

- *Katalikų vienuolynas ir JAV žydų komitetas* organizuoja tris jungtines keliones į Šventąją žemę ir į Romą studijiniiais tikslais. Iš katalikų pusės čia organizatoriai yra Atonement Friars of Garrison, N.Y. Pakeliui tos grupės klausys paskaitų Izraelio universitete Jeruzalėje ir aplankys popiežių Paulių VI. Tos bendros kelionės bus 1975 m. sausio 15 d., bal. 30 d. ir lapkr. 19 d.

- *Pasaulio vyskupų sinode*, sušaukta Vatikane, be daugelio kitų dalykų svarstytas reikalas Bažnyčiai rasti ryšį su įvairiomis vietinėmis kultūromis; keltas reikalas plėsti dialogą net ir su nekrikščionių kraštais, daugiau dėmesio skirti tautų laisvei, svarstytas apaštalavimo darbas pramoni-

AIRPORT 1975

Kai tiek daug dumblo dabar ekrane, yra taip malonu pamatyti švarų filmą, kur publikos dėmesį stengiamasi laimėti vaidyba, intriga, o ne vulgarumais ar seksu. Prie tokių teigiamų filmų tenka priskaityti "Airport 1975". Tai Universal bendrovės gamyba. Filmas režisuotas J. Smighto, tęsiasi 107 minutes. Sutraukta čia visa eilė pirmaujančių filmų žvaigždžių. Šį filmą, susukti paskatino dar 1970 m. pagamintasis "Airport", kuris, nors ir nebuvo kritikų sutiktas labai palankiai, tačiau publikos buvo gausiai lankomas ir filmų bendrovei — gerai pelningas. Po poros metų buvo susuktas panašus, giliai nelaimę vaizduojąs, "The Posei-

don Adventure", kuris irgi susilaukė gausių lankytojų.

Visa tai buvo paskatas dabartiniam "Airport 1975", susuktam pagal Arthur Hailey romaną. Šiame filme viskas sukasi apie lėktuvą 747, kuris pakyla į erdves ir aukštumoje į jį smogia mažesnis lėktuvas, kurio pilotą ištikęs širdies smūgis. Pataiko į pilotų kabiną, porą užmušdamas ir sunkiai sužeisdamas paskutinį pilotą. Lėktuve balsus keleivių susirūpinimas. Čia labai įvairi publika. Aktorė Gloria Swanson vaidina pati save ir kalba apie savo memuarus. Mirtiname pavojuje lėktuvą gelbsti vyriausioji palydovė, kurią čia gambiai vaidina Karen Black. Per radiją gaudama instrukcijas iš aerodromo, ji dabar pirmą kartą savo gyve-

niuose kraštuose. Sinode buvo sudaryta 12 įvairių kalbų grupių, kur mažesniuose rateliuose buvo diskutuoti įvairūs klausimai. Sinode dalyvavo 209 vyskupai. Jie taip pat svarstė naujo Bažnyčios teisyno klausimą, moterų sąlygų tvarkymą.

- *Daugiau kaip 1,000 moterų delegacijų* buvo susirinkusios į Čikagos arkivyskupijos katalikų moterų tarybos posėdžius. Nutarta siekti konstitucinės pataisos, kuri labiau saugotų negimusią gyvybę, ir balsuoti tik už tokio nusistatymo kandidatus rinkimuose; talkinti, telkiant maistą pasaulio badaujantiems, priešintis prieš eutanazijos įteisinimą, rūpintis palaim. Elzbietos Seton kanonizavimu, stengtis gerinti pasaulio moterų padėtį.

- *Komunistai, kaltindami turėjus ryšius su emigrantais vakaruose*, Jugoslavijoje areštavo du katalikų laikraščio Druzina redaktoriaus: Drako Klemncic ir Frank Bole. Jie taip pat apkaltinti turėję "subversyvinės

medžiagos, spausdintos užsienyje". Ir kiti to laikraščio redaktoriai ir bendradarbiai buvo policijos tardyti, kai kurių pasai atimti.

- *JAV-se į Katalikų Bažnyčią 1973 metais* perėjo apie 70.000 žmonių. Anksčiau atsivertimų buvo kiek daugiau.

- *Notre Dame universitetui* buvusieji jo auklėtiniai per vienerius metus suaukojo 3,339,045 dol.

- *Katalikų spaudos sąjunga JAV-se* savo veiklos paramai iš "Our Sunday Visitor" laikraščio gavo 15,000 dol.

- *Dviejose Minnesotos seminarijose*: Šv. Pauliaus ir Šv. Jono — šiais mokslo metais kandidatų į kunigus žymiai padidėjo.

- *Prancūzijoje* mirimų skaičius jau yra didesnis negu gimimų.

- *Privačiose Prancūzijos mokyklose* (daugiausia katalikų) yra 1,800,000 moksleivių ir studentų, valdinėse mokyklose 10 milijonų.

nime veda lėktuvą iš avarijos. Ji daug padaro, bet ne viską. Nutariama imtis desperatiškai drąsaus žygio — nuskraidinti pilotą ir įleisti į pro pramuštą spragą prie lėktuvo vairų. Pirmas bandymas nesėkmingas. Bet pasiseka kitam, kurį čia vaizduoja garsusis Charlston Heston, filme — palydovės numylėtasis.

Ryškiai pavaizduotas susijaudinimas ne vien keleivių, ne vien palydovių, bet ir aerodrome esančiųjų, kurių tarpe ir aktorius George Kennedy. Tas mirtinas pavojus baigiasi ryžtingų drąsuolių pasiektu išgelbėjimu.

Filme intriga stipri. Keleivių pergyvenimų įvairumas prieš pavojų, jo metu ir po jo — didelis ir intriguojantis. Einama nuo vieno vaizdo prie kito, ir žiūrovui nenuobodu, nors laiminga pabaiga iš dalies ir nuspėjama.

ODESSA FILE

Filmas įdomus, nes turi ryšį su intriguojančia istorine tikrove. Susukta pagal Frederick Forsyth romaną „Odessa File“, vaizduojanti laikraštininką (čia ji gabiai vaidina Jon Voight), kuris stengiasi infiltruoti slaptą nacių nusikaltėlių organizaciją, gelbstinčią tuos karo kriminalistus, kad jie nebūtų areštuoti, teisiami ir nubausti. Jie slapta ruošia ginklus sunaikinti Izraelį.

Laikraštininkas Peter Miller (Jon Voight) atkakliai ieško tų nacių kriminalistų, kurių vienas buvo nušovęs žmoniškai besielgiantį jo tėvą — karininką. Pereina per gausius pavojus, patenka į slaptą žydų organizaciją, ieškančią buvusiųjų nacių slaptojo galingųjų ginklų fabriko, kur rengiama Izraeliui pražūtis. Filmo slinktyje pavaizduojama to laikraštininko pasiryžimas pasukti pavojaus keliu, nepaisant reikalo nutolti nuo pamiltos mergaitės, jo kopimas į butą, kur senutė išduoda slepiamą nacių sąrašą; jo pastangos, nežiūrint jį tykojančio nužudyti siųsto agento, sėkmingai paimti tą sąrašą, susekti savo tėvo žudiką ir tuo metu, kai tas nusikaltėlis ir jį patį nori nušauti, besiginant kaltininką šūviu pakloti.

Prošvaistėmis parodomas žydų getas Rygoje. Ekrane švaistosi buvusieji naciai, dabar suitelkę į Odessa organizaciją, kurios vardas sudarytas iš pirmųjų raidžių jų vokiško pavadinimo: Buvusiųjų SS narių organizacija.

Visą laiką filmas pasižymi stipria intriga, dialogai nėra naivūs, o abiejų pusių nuomos pilniau perteikia. Gal kiek mažiau įtikimi momentai, kaip laikraštininkas susidoroja su ginkluotu, jį nudobti pasiūstu detektyvu ar

kaip jis įsiveržia į gerai saugomą pilį, bet šiaip filmas savo rimtimi, psichologine giluma, tikroviniu ryšiu labai daug kuo skiriasi nuo pilkosios minioms patenkinti gaminamų filmų, ypač kad Ir aktoriai Voight, Max ir Maria Schell, M. Tamm, D. Jacobi ir kiti vaidina įtikinančiai.

CALIFORNIA SPLIT

Filmas neaukštos vertės turinio atžvilgiu — apie vadinamus gembliuotojus ir įvairius kitus žmones, kuriems niekas daugiau labai nerūpi. Pastatymas R. Altmano, dalyvaujant aktoriams George Segal, Elliott Gould, Gwen Welles Ir Edv. Walsh. Personažas, kurį vaizduoja Segal ir kuris yra žurnalų bendradarbis, besidraugaudamas su Gould, kaskart giliau klimpsta į gembliavimą, i miesčioniškas padugnes, gėrimų vietas ir pagaliau Reno mieste lošia viskuo, ką tik turi. Abudu jie gana sėkmingi. Tačiau filme drauge išryškėja ir įvairūs tų lošikų desperacijos laipsniai. Matytieji vaizdai filmo žiūrovą atstums nuo gembliavimo ir drauge atskleis, kodėl žmonės į tą nelaimę veliasi. Filmas tik suaugusiems, ir tai ne visos scenos pakankamai pateisinamos.

A FREE WOMAN

Vieno iš geriausių jaunųjų vokiečių filmų kūrėjų — Volker Schlöndorff susuktas filmas, abiems bendradarbiaujant su žmona Margareth von Trotta. Abudu jie ruošė skriptą. Jis režisavo, o ji vaidino pagrindinį vaidmenį. Filmas vokiečių kalba, su angliškais parašais, laimėjęs išskirtiną vietą Čikagos filmų festivalyje. Jis ir yra išskirtinas iš daugelio amerikietiško filmų savo socialine idėja, ryškių charakterių sukūrimu. Ekrane išryškėja visa suirusios šeimos tragedija, kai ir vyras, ir žmona taip labai nori pasiimti auginti vaiką. Vyras žmoną kaltina, jog ji nėra pakankamoj moralinėj aukštumoj, kad jai galėtų būti patikėtas vaiko auklėjimas. Ji stengiasi tobulintis, imdama dainavimo pamokas, mokydamasi baletu, studijuodama italų kalbą, siekdama užimti pastovią tarnybą, kaip gidė, kaip meno galerijos asistentė, kur jai tenka susidurti su gana brutaliu galerijos direktoriaus puolamuoju gundymu, prieš kuri ji atsispiria. Jai tenka gyventi vyrų dominuojamoje visuomenėje. Ji nesusilaukia, kad vaikas būtų jai patikėtas, ir yra nubloškiamas į naujas vedybas. Filmas vaidybiniu atžvilgiu intriguojantis ir žiūrovą verčia susimąstyti. Suaugusiems.

THE LONGEST YARD

Filmas turi stiprų socialini ir sportinį atžvilgį ir abiejuose daug kas neigiamo. Socialinėje srityje — tai pavaizdavimas kalinių gyvenimo, kuris nepakeliamai sunkus dėl kalėjimo sargų sadistiško kietumo ir paties kalėjimo viršininko klastingo neteisingumo. Aiškiai perdėta. Kriminalistai padaryti simpatingais kankiniais, kurie kenčia alkį, mušimus, stumdymus, sunkų beprasmi darbą pelkėse. Tuo gi tarpu jų sargai — brutalūs, nehumaniški, vienąšališki.

Stiprus filme sportinis momentas. Daugiausia viskas ir sukasi apie pasirengimą futbolo rungtynėms tarp kalinių ir sargų komandų. Kalinius ruošia įkalintas futbolo žvaigždė, kurį čia įtikinančiai vaidina talentingas aktorius Burt Reynolds. Sargų vyriausias yra kalėjimo viršininkas, irgi vienas iš stipresnių aktorių — Eddie Alberts. Viršininkas iš anksto nusprendęs, kad sargai turi suplikti kalinius, kurie turi būti nužeminti. Taigi, kalėjimo administracija yra pavaizduota gana tamsiai, ir, bliviai žiūrint, nepelnytai.

Futbolo žaidimą pirma veda sargai, bet į pabaigą išnyra kaliniai, pasiekdami laimėjimą vienu tašku. Žaidimas iš abiejų pusių gana žiaurus. Mačiusieji „On the Waterfront“ atkreipia dėmesį, kad šiame pastatyme Reynolds gerokai pamėgdžioja Marlon Brando. Filme gašlumo kaip ir nėra, bet jau purvinų žodžių ir brutalių veiksmų gana gausu. Į žaidimo pabaigą — gana stipri intriga ir įtampa. Filmo režisierius — Robert Aldrich.

CHINATOWN

Daugelį patraukia šiame filme vaidinąs stiprus aktorius Jack Nicholson. Čia jis privataus detektyvo vaidmeny, pasamdytas sekti įtariamą žmonos vyrą. Filmo skriptas, sukurtas Roberto Towne, gana intriguojantis ir sudarytas sumaniai. Veiksmas prasideda Los Angeles, ketvirtame šio šimtmečio dešimtmety. Filmas gan komplikotas, su susirūpinusia žuvusio vyro žmona, su turtuoliu jos tėvu, su gimusia iš jų incestinio ryšio dukteria. Moraliiniu atžvilgiu dėl jau minėtų santykių, dėl tam tikro brutalumo ir kalbos vulgarumo filmas susilaukia priekaištų. Gal šis filmas ir gerėlesnis už daugelį šio laiko menkųjų, bet nėra ko jį žiūrovams rekomenduoti. Jis vaizdžiai parodo socialinius netobulumus ir žmonių sugedimus, bet visa tai ir be šio filmo žinoma.

THE SEDUCTION OF MIMI

Filmas Italų kalba su angliškais parašais. Vaizduoja komunistuojantį darbininką, kuris, balsuodamas prieš darbdavio partiją, netenka tarnybos ir iš Sicilijos turi keltis į pramoninę Italijos šiaurę. Ten susimaišo su viena trockiste, kuri iš jo susilaukia kūdikio. Tačiau jų nelegalus romanas nutrūksta, kai jis fabriko perkeliamas arčiau namų. Čia jis sužino, kad jo žmona laukiasi jau iš kito. Jis tuo pačiu atsikeršija anai šeimai. Žodžiu, filme yra daug moralinės maišaties. Jo režisore moteris Lina Wertmuller. Jeigu ji susilaukė pagyrimo už filmą „Love and Anarchy“, tai šis filmas stipriai kritikų plakamas. Ir yra už ką. Čia tiek gausu vulgarumo, tokio „arklinio humoro“, nešvankiu scenų. Nors aktorius Giancarlo Giannini laikomas vienu iš geresnių, bet čia ir jis paskęsta. Vietomis filmas — nevykęs farsas, meniškai menkas, morališkai šlamštas.

JUGGERNAUT

Mūsiškiais teroristų laikais šis filmas kaip tik įkūnija bombų sukeltą terorą laive. Panašūs įtampos filmai: „Airport“, „The Poseidon Adventure“ turėjo pasisekimą finansiniu atžvilgiu. Šiame filme teroristas, pasivadinęs Juggernaut, iš britų laivų bendrovės telefonu reikalauja 1.2 mil. dolerių. Jeigu nebus pinigai suteikti, jis išsprogdinsias bombas, pakrautas viename laive, kuriuo atostogautojai plaukia į New Yorką.

Policija suseka telefonu bekalbantį teroristą. Nutariama skubiai lėktuvu pasiųsti kariškuosius ekspertus ir bombas išardyti prieš sprogimą. Nemaža įtampa visame laive, susidomėjimas žiūrovuose, kai bet koks neatsargus ekspertų pajudėjimas bombas gali išsprogdinti. Sugautas „Juggernaut“ net duoda klaidinančių nurodymų, bet ekspertas, padaręs priešingai, bombą padaro nekenksmingą.

Filmas švarus, be kokių nors moralinių nešvankumų. Žiūrovas galės jį sekti su nemažu susidomėjimu, ypač kad ras ir tokių pagarsėjusių aktorių, kaip Omar Sharif, čia laivo kapitono vaidmeny. Tačiau jis, išskyrus savo pirmumą pareigose, niekuo ypatingai nepasižymi. Filmo režisierius — Richard Lester, skriptas ir filmo pastatymas — Richardo DeKoker. Kritikai iš keturių galimų žvaigždučių skiria šiam filmui tris. Režisierius Lester žinomas iš pastutiniu laikotarpiu ekranuose pasirodžiusių „Trijų mušketierių“.

Juozas Prunskis

1974 METŲ “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNAI

JĖZUITAI NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE — Br. Krištanavičius, S.J. 11,	47,
84, 121, 154, 188, 226, 273, 304, 333,	366
KAS YRA ALCOHOLICS ANONYMOUS? — Pasikalbėjimas	16
AR KARTAIS NESI ALKOHOLIKAS? — Vertimas	21
100 METŲ NUO CHESTERTONO GIMIMO — J. Venckus, S.J.....	22
KAD TOJI LIEPSNELĖ NEUŽGESTŲ — J. Vaišnys, S.J.....	39
MŪSŲ TAUTINIS BRENDIMAS — J. Miškinis	54
ŽMOGAUS IR KRIKŠČIONIO DIDYBĖ — A. Grauslys	75, 110, 151
TEGUL VISI BUS VIENA — Kun. P. Dilys	77
KAS PADEDA IR KAS KENKIA LIETUVYBEI IŠEIVIJOJE — A. Gyltė-	
Karkienė	79
JIS GRĮŽO NAMO — Marija Teresė Rowan	91
KAS PADEDA IR KAS KENKIA IŠLIKTI — V. Zubas	113
MOTERS BUVIMO PRASMĖ — A. Rubikas	146
“DIEVO ŽODIS” IR SENASIS TESTAMENTAS — A. L. Rubšys.....	149, 185, 223
ADOMAS GALDIKAS — Redakcija	152
“THE EXORCIST” IR PSICHINĖS LIGOS — K. Trimakas	159
DAR APIE “ALCOHOLICS ANONYMOUS” — Anoniminis alkoholikas	163
SU ŽMOGIŠKOM SILPNYBĖM, BET NEMARI — J. Prunskis	164
KRISTUS IR MOTERIS — A. Rubikas	182
NIKALIJUS A. BERDYAEVAS — J. Venckus, S.J.....	193
AMERIKOS LIETUVIŲ KATALIKŲ TARNYBA — Pranešimas	195
KAS PADEDA IR KAS KENKIA IŠLIKTI — V. Kuprys	218
KRISTAUS KARIAI JĖZUITŲ GIMNAZIJOJE — Br. P. Kleinotas, S.J.....	232
VALANDĖLĖ PAS LOJOLOS UNIVERSITETO KANCLERĮ — J. Prunskis . .	237
VIENAŠALIŠKA PAŽIŪRA Į MOTERĮ — A. Rubikas	254
ĮVADAS Į KANTO LABIRINTĄ — V. Bagdanavičius, MIC	257
KAS PADEDA IR KAS KENKIA IŠEIVIJAI — A. Nakas	265
PRANCIŠKUS PETRARKA — A. Tyruolis	270
VIENOS MOTERS ISTORIJA — A. Rubikas	291
DŪMUS APIE TEILHARDĄ BESKLAIDANT — A. Paškus	296
ISTORIJOS LIUDIJIMAS DABARČIAI — J. Prunskis	310
PAMOKSLAS SAVO PATIES LAIDOTUVĖMS — Kun. P. Geisčiūnas	327
SUNKESNIEJI KUNIGO ŠIOKIADIENIAI — A. Saulaitis, S.J.....	328
VLADIMIRAS SOLOVJOVAS — J. Venckus, S.J.....	329
ALKA IR JOS ATEITIS — Prel. P. Juras	337
ŠVIESOS IR DŽIAUGSMO ŠVENTĖ — J. Vaišnys, S.J.....	363

KARDINOLAS J. H. NEWMANAS — J. Venckus, S.J.....	364
SENATVĖ — J. Venckus, S.J.....	373
RELIGINĖS PROŠVAISTĖS — J. Prunskis	374

ŠEIMA

ŠEIMOS HARMONIJA — O. Poškaitienė	25
MEILI ŽMONA — Med. dr. T. I. Rubin	98
AR MEILĖ GALI BŪTI EGOISTINĖ — A. Augustinavičiūtė.....	132
SEKSAS DABARTIES MITŲ PANTEONE — A. Paskys	171, 196, 239
BERNIUKAS IR MERGAITĖ — Dr. N. Elijošaitienė	200
DAR NEPAVĖLAVOTE — St. Neniškienė	313
KODĖL VAIKAS BLOGAI MOKOSI — Gyd. E. Želvytė	339
ABORTU PROBLEMA KANADOJE — J. Vaičieliūnas	343
KAI MUMS ŠEŠIASDEŠIMT — E. Jankuvienė	345
DVASINIAI NUODAI - Z. Tenisonaitė	378
ŠEIMOS LYDERIO PROBLEMA — A. Augustinavičiūtė	380

JAUNIMAS

JAUNIMAS APIE SAVE — Redaktorius	56
MANO GALVOSENA APIE SANTYKIUS SU LIETUVA — P. Kisielius ...	135
“JĖZAUS SAJŪDIS” — I. Kairytė	166
HERMANN HESSE IR JO “SIDDHARTHA” — M. Eivaitė	203
MŪSŲ BUTE NEAUGA GĖLĖS — Dr. F. Paškonienė	276
PAMOTĖ — J. Jakštaitis	278
APIE VIENĄ BLOGYBĘ — L.A.....	279
KAS PADEDA IR KAS KENKIA IŠLIKTI IŠEIVIJAI — A. Ratnikas	315
MOTINOS LAIŠKAS DUKRAI — Mama	346
KANAPĖS IR VEIDMAINIŠKUMAS — V. Nakas	349

KNYGOS

KOVINGOSIOS LIETUVYBĖS GRETOSE — V. A. Jonynas	61
BAISU TĖVIŠKĖJ NEBŪTI, KAI JOJE ESI — N. Jankutė	63
TEOLOGISKAI FILOSOFIŠKA PASAULIEČIO STUDIJA — J. Prunskis	65
LIETUVIŲ BENDRINĖS RAŠOMOSIOS KALBOS KŪRIMASIS — W. R. Schmalstieg	94
AUSTRALIJOS LIETUVIUKO DIENORAŠTIS — titas alga	96
MORTOS SĄMONĖ — A. Maceina	206

PUPUTIS ĮSIGIJO TIKRUS NAMUČIUS — N. Jankutė	207
IŠVYDUS „SEPTYNIS SAULĖS PATEKĖJIMUS“ — E. Juodvalkytė . . .	245
NAUJOJO TESTAMENTO VERTIMŲ LIETUVIŲ KALBA — Pr. Skardžius	280
ISTORIJA AR ISTORIJĖLĖ? — N. Jankutė	281
REFLEKSIJOS DĖL TRIJŲ SKIRTINGŲ KNYGŲ — Alė Rūta	351

NUOMONĖS

FOTOGRAFIJOS PARODOS IR KONKURSO ĮVERTINIMAS — A. G. Žašinas	100
--	-----

EILĖRAŠČIAI

ZENTA TENISONAITĖ	10
GERARD MANLEY HOPKINS	130
VILJA VAKARYTĖ	137
VLADAS ŠLAITAS	193
DANGUOLĖ SADŪNAITĖ	236
FRANCESCO PETRARCA	272
ZENTA TENISONAITĖ	338
DANGUOLĖ SADŪNAITĖ	377
TĖVYNEJE	27, 67, 105, 138, 174, 215, 242, 287, 317, 356, 387
KALBA	30, 69, 103, 140, 175, 209, 247, 283, 319, 354, 384
FILMAI	32, 71, 107, 142, 177, 211, 249, 285, 322, 358, 391
ATGARSIAI	179, 213, 251
TRUMPAI	389

“LAIŠKAI LIETUVIAMS” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys, S.J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Tel. 737-8400.

“LAIŠKU LIETUVIAMS” KONKURSAS IR JUBILIEJUS

Straipsnio konkursas jau baigiasi gruodžio 31 d. Į konkurso vertinimo komisiją įeina šie asmenys: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Aleksandra Likanderienė, Vytautas Kasniūnas ir Nijolė Užubalienė.

Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų Lietuviams” jubiliejiname bankete 1975 m. vasario mėn. 23 d., sekmadienį, 4 val. po pietų Jaunimo Centre. Meninę programą atliks solistai Nerija Linkievičiūtė ir Benediktas Prapuolenis, akompanuojant Manigirdui Motekaičiui. Visi rezervuokite tą vakarą “Laiškų Lietuviams” šildabrinio jubiliejaus paminėjimui.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

PSALMYNAS. Iš Neovulgatos vertė kun. A. Liesis. Redagavo kun. V. Aliulis ir kun. C. Kavaliauskas. Išleido “Krikščionis Gyvenime” 1974 m. Finansavo kun. Saulius P. Laurinaitis. Kieti viršeliai, 260 psl., kaina 3.50 dol. Platintojams, imantiems ne mažiau 10 egz. — 2.50 dol. Tai tikrai puikus psalmių vertimas. Tokio mes dar neturėjome. Knygą galima su malonumu skaityti, kaip įdomią, puikią poeziją.

LITUANUS, Vol. 20. No. 3. Naujas adresas: 6621 S. Troy St., Chicago, 111. 60629.

DĖKOJAME “LAIŠKU LIETUVIAMS” RĖMĖJAMS:

Po 5 dol. aukojo: B. Lišauskas, P. Karosas, P. Ragažlnskas.

4 dol. aukojo: A. Baltrūnas.

3 dol. aukojo: L. Zurlis.

2 dol. aukojo: P. Žilaitis.

Po 1 dol. aukojo: E. Nemicklenė, I. Ulpaitė, V. Marcinkevičius, P. S. Kalvaitis, B. Kruopis, R. Čepulis, J. Bubnys, C. Januškevičius, B. Micpovilius, B. Petrauskas, J. Bakšys, A. Stankus, P. Norkus, Z. Rumša, J. Puidokas, P. Laurinavičius, I. Motekaitienė, V. Tamulis, B. Bernotas, I. Kutelis, B. Kasponas, V. Ramanauskas, A. Kuzmickas, J. Puteris, G. Songinas, S. Stravinskis, P. Jakubaitis, O. Juodvalkienė, V. Grybauskas, R. Kriaučiūnienė, M. Pauliukonis, A. Kleiza, K. Daugvydas, O. Girnys, J. Kačkelis, A. Paleckis, J. Juodvalkis, V. Šilėnas, V. Dėdinienė, S. Zulpa, B. Žemaitis, K. Sragauskas, E. Škėmienė, D. Jakas, S. Žumbakienė, O. Rugelienė, J. Stasiūnaitis, K. Baltramaitis, M. Vasienė, O. Šimaitienė, P. Bielskus, V. Bublys, P. Grušas, F. Galdikas, P. Gustas, A. Kačanauskas, D. Balys, L. Morkūnas, M. Žmuidzinienė, P. Butkys, A. Grigaliūnas, J. Ramanauskas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Eivaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algimantas Kezys, S.J., Nijolė Užubalienė. Administracija: Petras Kleinotas, S.J., ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis—Algirdo Kurausko / fotografija — Algirdo Grigaičio. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiras numeris — 50 c.